

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cursus Theologico-Moralis

Ad usum Tyronum elucubratus, Et in Quotidianis Prælectionibus
Quoad ea, quæ Moralis Theologia disputat De Sacramentis, & Censuris

Viva, Domenico

Patavii, 1723

Quæstio Prima. De Sacramentis in genere.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40650

Q U Æ S T I O I.

De Sacramentis in genere.

Discutiemus primo, Quid, & quotuplex sit Sacramentum, tam in veteri, quam in nova lege? Secundo agemus de Sacramentorum necessitate. Tercio de eorum materia, & forma. Quarto de causa efficiente Sacramentorum, & de conditionibus ad illam requisitis. Quinto de primario illorum effectu, qui est gratia. Sexto de Charactere, qui est effectus secundarius. Septimo de suscipiente, seu de subiecto Sacramentorum. Octavo de reliquis ad Sacramenta in genere spectantibus, videlicet de Ritu, & Cæremoniis, quibus ministrari debeant Sacramenta; necnon de eorum numero, ordine, ac differentia a Sacramentalibus.

ARTICULUS PRIMUS.

Quid, & quotuplex sit Sacramentum, tam antiquæ Legis, quam novæ?

- I. Sacramenti definitio explicatur.
- II. Differt Sacramentum a Sacramentalibus, & a Sacrificio.
- III. Tripliciter est signum, Rememorative, Demonstrative, & Prognostice.
- IV. In statu nature innocentis nulla fuerunt Sacramenta; fuerunt tamen in statu nature lapsa.
- V. De Sacramentis in statu legis scripta.
- VI. In quibus differant Sacramenta legis veteris a Sacramentis novæ legis?
- VII. Quonam pacto Circumcisio gratiam contulerit?
- VIII. Reliqua veteris legis Sacramenta Sanctitatem dumtaxat legalem conferbant.

I. Sacramentum juxta communem definitionem, est visibile signum gratiæ invisibilis ad homines sanctificandos divinitus institutum. Dicitur si-

gnum visibile, seu sensibile; cum enim institutum sit a Deo ad homines sanctificandos, debuit esse signum sensibile, ut iis conformetur. Dicitur gratiæ invisibilis, quia non omne signum sacrum est Sacramentum, nisi significet aliquatenus perfectionem Sanctitatis humanæ, quæ est gratia sanctificans. Dicitur ad homines sanctificandos, quia signum hoc debet esse practicum, ita ut efficiat gratiam, quam significat, & significet gratiam, quam efficit. Dicitur divinitus institutum, quia solus Deus potest esse Author gratiæ. Hæc tamen institutio debet esse stabilis; & ideo Linguae igneæ, quæ die Pentecostes apparuerunt, & Insufflatio Christi in Apostolos Joan. 20., Et verba Christi ad Paralyticum Matth. 9. Remittuntur tibi peccata tua, licet fuerint signa gratiæ, non fuerunt proprie Sacramenta, quia non fuerunt stabilia. Aliis verbis definiri solet Sacramentum, quod sit Res sensibilis ex institutione Christi, habens vim sanctitatis, seu gratiæ efficiendæ simul, & significandæ.

II. Hinc patet differre Sacramenta a Sacramentalibus, quia scilicet Sacramentalia, v. g. usus aquæ benedictæ, tun-

tunso pectoris, &c., ab Ecclesia, non a Deo instituta sunt, nec causant ullo pacto ex opere operato gratiam, sed solum vi orationum ab Ecclesia fusarum in benedictione aquae, vel vi meritorum Ecclesiae instituentis sacramentalia, excitant in animas pios motus, quibus movetur Deus ad remissionem venialium, & ad gratiam augendam; unde in Sacramentalibus gratia sanctificans non causatur ex opere operato, seu vi institutionis divinae, ut causatur in Sacramentis, sed ex opere operantis, seu vi actuum elicitorum a suscipientibus illa, ut explicabimus articulo ultimo hujus quaestionis. Differt etiam Sacramentum a Sacrificio, quia Sacrificium de sua ratione non est institutum ad sanctificandos homines, sed ad peculiarem cultum exhibendum erga divinam excellentiam, ac in protestationem divini dominii in omnia, & praesertim supra vitam, & mortem nostram; Quamvis fieri possit, ut idem sit Sacrificium, & Sacramentum, ut de facto contingit in Sacrificio novae legis, cujus hostia ita est Sacrificium, seu oblatio externa facta Deo a Sacerdote in protestationem Supremi sui dominii in vitam, & necem; ut simul sit verum Sacramentum conferens gratiam.

III. Rogabis, quoniam pacto Sacramentum sit signum?

Respondeo certum esse ex Aug. lib. 2. de doctrina christiana cap. 1. signum esse id, quod praeter speciem, quam ingerit sensibus, aliquid aliud facit in cognitionem venire; & ideo fumus dicitur signum naturale ignis, ramus viridis in taberna est signum, quod ibi vinum vendatur. Quodvis autem Sacramentum est hujusmodi, quia Baptismus, verbi gratia, praeter ablutionem externam, quae oculis videtur, indicat ablutionem internarum sordium; Confirmatio praeter unctio-

nem olei, indicat robur, quod ab eius gratia accipitur ad fidem tuendam; Eucharistia refectorem spirituales, &c. Notant tamen Tolet., Coninck., & alii, Sacramentum esse signum tripliciter; Primo rememorativo, quatenus commemorat passionem Christi; Secundo demonstrativo, demonstrando gratiam, quam confert. Tertio, prognostico, quatenus prognosticat gloriam.

Porro certum est ex Trid. Sacramenta novae legis esse septem; Etenim, ut advertit D. Thom. 3. p. qu. 65. art. 1., Cum homo in vita corporali primo generetur; secundo nutriatur; tertio augeatur; quarto curetur ab infirmitate, si qua laborat; quinto, si opus fuerit, armetur ad praelium in sui defensionem; sexto constituatur in dignitate ad gubernandos homines; septimo navet operam propagationi humanae ad Rempublicam conservandam; ideo congruenter in vita spirituali primo regeneratur per Baptismum; secundo nutritur, ac roboratur per Confirmationem; tertio crescit, & augetur per Eucharistiam; quarto curatur a morbis per Poenitentiam; quinto armatur ad praelium mortis per extremam Unctionem; sexto constituitur per Ordinem in statu honorifico; septimo licite intendit propagationi per Matrimonium. Baptismus autem dicitur janua reliquorum Sacramentorum, quia sine illo invalide reliqua suscipiuntur.

IV. Queritur nunc primo, An, & quae Sacramenta fuerint ante legem evangelicam?

Respondeo, ante legem evangelicam triplicem assignari statum: Primus dicitur status innocentiae, in quo creatus fuit Adam cum Justitia originali: Secundus dicitur status naturae, qui duravit usque ad Abraham, ut mox dicam; Tertius dicitur status legis scriptae, qui duravit usque ad

Christum Dominum. His positis

Dico primo; In statu innocentie nulla fuerunt Sacramenta. Ita communiter. Et ratio est, tum quia non constat ea fuisse; tum etiam, quia in eo statu fuissent superflua; quandoquidem Iustitia originalis sufficienter præstabat, quod præstitissent Sacramenta.

Neque dicas in eo statu fuisse Matrimonium, quod ab Apostolo ad Ephes. 5. vocatur Sacramentum; Nam non dicitur fuisse Sacramentum stricte sumptum, seu signum sacrum significans, & conferens gratiam, sed fuit sacramentum, hoc est mysterium & figura Incarnationis; Sicut etiam lignum vitæ dictum fuit ab August. Sacramentum. Utrum autem perseverante statu innocentie futura fuissent Sacramenta ad majorem animi perfectionem? Suar. disp. 3. cap. 3. putat incertum esse: Nam cum esset homo plene Deo subiectus, & pars inferior superiori, facili animi motu poterat in eternam perfectionem conservare, & augere. Si tamen homo creatus fuisset in puris naturalibus sine iustitia originali, congruum fuisset sacramenta instituere ad majorem animi perfectionem; sicut congruum fuit ea instituere in statu naturæ lapsæ, etiam in remedium peccati.

Dico secundo; In statu naturæ post lapsum Adæ fuerunt aliqua Sacramenta; Ita communiter: Et ratio est, quia non est credibile Deum reliquisse homines sine remedio, quo potuissent salvari. Hoc autem remedium erant Sacramenta, quæ fuerunt saltem duo; Primum in remedium peccati originalis pro parvulis, per quod iustificabantur; consistebatque in protestatione externa facta a parentibus, quod homines per Christi adventum essent salvandi; ideo enim parvuli dicebantur salvari in fide parentum, quia non poterant sibi remedium hoc

applicare. Ita August., Beda, & Doctores communiter apud Suar. August. lib. 1. ad Julianum cap. 9. hæc habet: *Neque ideo credendum est ante datam circumcisionem famulos Dei (quandoquidem eis inerat fides Mediatoris in carne venturi) nullo Sacramento ejus opitulatos fuisse parvulis suis; quamvis quod illud esset, aliqua necessaria causa Scriptura latere voluerit.* Secundum erat pro Adultis in remedium peccati actualis, & congruenter dicitur fuisse Sacrificium; quod scilicet sacramentum erat, & sacrificium: quatenus enim per illud Deus colebatur, tamquam vitæ, & mortis Dominus, dicebatur Sacrificium; quatenus vero per illud remittebantur peccata in virtute Christi venturi, dicebatur Sacramentum: Et hac de causa Job offerebat sacrificia pro peccatis filiorum.

Ubi notandum, Statum naturæ appellari totum illud tempus, quo homines ad salutem dirigebantur sola ratione per præcepta naturalia, adjuti tamen supernaturali lumine, & gratia; hoc autem tempus duravit ad bis mille annos usque ad Abraham, quando Deus cœpit per præcepta positiva homines ad salutem dirigere: Et ideo dicitur in Abraham fuisse inchoatio legis scriptæ, quia tunc inchoarunt præcepta positiva, præsertim Circumcisionis.

V. Dico tertio; In statu legis scriptæ fuerunt plura Sacramenta: videlicet, Circumcisio, Agnus paschalis, Consecratio sacerdotis, Lustrationes quædam ab immunditiis legalibus, atque expiationes a peccatis externis, de quibus D. Th. 1. 2. quæst. 102. art. 5. Circumcisioni deinde successit Baptismus; Agno paschali, Oblationibus, Victimis, Panibus propositionis, Levit. 23. successit Eucharistia; Purificationibus variis Levit. 4. 5. 11. 12. 16. & Num. 19. successit Pœnitentia;

Con-

Consecrationi Pontificis, & sacerdotis Exod. 18. successit sacramentum ordinis. Confirmatio est proprium Sacramentum novæ legis, quia est Sacramentum plenitudinis gratiæ; sicut etiam extrema unctio, quæ est immediata præparatio ad introitum gloriæ. Matrimonium in lege veteri non erat sacramentum, quia nondum facta erat unio inter naturam humanam, & Verbum, cujus hoc sacramentum est figura. Ubi etiam notandum, Circumcisionem institutam a Deo fuisse, & traditam Abrahæ quadragesimo circiter annis ante legem scriptam traditam Moyse in tabulis lapideis: Principaliter autem fuit instituta, ut filii Abraham, populus ab ipso electus, hac protestatione in Christum venturum, a reliquis populis discernentur: Secundario vero ut esset in remedium peccati, sicut nunc est Baptismus. In ea autem corporis parte fiebat Circumcisio ex D. Th. primo ad ostendendum Christum nasciturum ex semine Abraham; secundo, quia circumcisio erat instituta ad remittendum originale peccatum, quod per generationem transmittitur in posteros: Tertio quia ordinabatur ad diminutionem carnalis concupiscentiæ, quæ præcipue in ea parte urget; Pro fœminis autem, & pro pueris, qui ante octavum diem, quo debebant circumcidi, fuissent in mortis periculo, perseverabat ex D. Th. quæst. 70. art. 4. cap. 3. remedium nature.

VI. Quæritur secundo, An sacramenta legis veteris fuerint vere sacramenta? Et in quibus differant a sacramentis novæ legis?

Respondeo certum esse, quod fuerint vera sacramenta; tum quia ex Bellar. lib. 2. cap. 3. iis bene aptatur definitio supra tradita sacramenti; tum etiam, quia Trident. docet sacramenta novæ legis multum differre a sacramentis veteris legis: Quare Concilium vi-

Pars V.

detur supponere illa esse proprie sacramenta; quod etiam docet August. dum nova antiquis sacramentis præfert, dicendo lib. 19. contra Faustum cap. 13. sacramenta novæ legis esse *virtute majora, utilitate meliora, actu faciliora, numero pauciora, significatione præstantissima*; Propterea antiquæ legis sacramenta differunt a nostris; Primo, quia illa fuerunt difficiliora, ut patet in Circumcisione; Secundo, quia fuerunt umbræ nostrorum sacramentorum; Tertio, quia non conferebant gratiam ex opere operato, seu tanquam actiones Christi Domini, sed erant tantum conditiones requisitæ, quibus positis, Deus intuitu meritorum Christi gratiam conferebat; & ideo ab Apost. ad Galat. vocantur *Elementa egena & infirma*: Quarto, quia non introducebant ad gloriam, sicut nunc Baptismus; nondum enim erat aperta janua cælorum per Christi passionem; Quinto, quia non habebant determinatam formam verborum, cum ea assignari non possit; Sexto, quia non faciebant ex attrito contritum, sed præquirebant contritionem in Adultis, ut conferretur deinde gratia sacramentalis: Quamvis D. Th. & Henric. cum Suar., & Coninck. apud Bonac. putent, Circumcisionem contulisse gratiam adultis cum sola attritione, & in eo tantum Baptismus præstare Circumcisioni, quod ille conferat gratiam majorem, & quod conferat etiam Characterem; sicut etiam quod remittat pœnam omnem etiam temporalem, non vero in eo, quod ad Baptismus possit præcedere attritio, ad Circumcisionem debuisset præcedere contritio.

VII. Dubium est, An Circumcisio contulerit gratiam ad modum operis operati?

Respondeo, Bonac. putare non esse improbableem, quod saltem Circumcisio conferret gratiam parvulis ad modum

dum operis operati; quia illud dicitur conferre gratiam ex opere operato, quod ex vi suae institutionis confert gratiam citra meritum, & dispositionem suscipientis; sed Circumcisio causabat gratiam, eo quod peccatum originale deleteret, nec respiciebat meritum, & dispositionem suscipientis in parvulis, quippe qui nullatenus poterant ad illud se disponere per amorem Dei, aut per contritionem (juxta varias opiniones in hac materia) ut adulti; ergo causabat gratiam ad modum operis operati: Et eadem est ratio de Sacramento deletivo peccati originalis parvulis in lege naturae.

Sed communius negant Sacramenta veteris legis causasse ullatenus gratiam ex opere operato; quia Apost. ad Gal. 4. Circumcisionem, & alias caeremonias legales vocat *Elementa e-gena, & infirma*, eo quod ex se, seu ex opere operato non habebant vim justificandi: Et ad Gal. 6. dicit: *Neque Circumcisio aliquid valet, neque praeputium, sed nova creatura*, id est gratia justificans per fidem.

Confirmatur, quia in Florentin. apud Layman hic dicuntur Sacramenta novae legis multum differre a Sacramentis legis antiquae, quia haec non causabant gratiam, sed illam solum per passionem Christi dandam esse figurabant; illa vero & continent gratiam, & ipsam digne suscipientibus conferunt. Unde fit, Sacramenta antiqua juxta multorum sententiam apud Layman tantum ex opere operantis gratiam contulisse, puta ex fide in Christum venturum, vel dilectione Dei super omnia, vel contritione elicita, aut ab adultis, qui ea Sacramenta suscipiebant, aut a parentibus, quando conferebatur Sacramentum parvulis.

Equidem tamen existimo dici debere, quod Sacramenta novae legis causant gratiam ex opere operato, quatenus sunt actiones Christi Domini,

quae possunt de se illam causare moraliter, & meritorie; Nam nomine Christi Domini Minister Sacramentorum dicit, *Ego te baptizo, Ego te absolvo* &c., & ideo vi sua haec Sacramenta causant gratiam: Contra vero, Sacramenta veteris legis non ita gratiam conferebant; cum non essent actiones Christi Domini, sed positae illis caeremoniis, tamquam conditionibus, conferebant gratiam intuitu meritorum Christi; quod re vera non est causare gratiam ex opere operato, seu vi ipsorum Sacramentorum, in quantum actionum Christi Domini, neque ex opere operantis, seu vi actuum elicitorum a suscipiente, vel ministrante Sacramentum, sed ex vi promissionis Dei de conferendo gratiam intuitu meritorum Christi. Et in hoc sensu Doctores primae sententiae docent, Sacramenta veteris legis non causare gratiam ex opere operato, sed ad modum operis operati, quia non ex opere operantis, seu ex fide in Christum elicita a parentibus, quae gratiam mereretur parvulis; neque ex opere operato, hoc est vi talis actionis, tamquam a Christo elicite, quae gratiam mereretur; sed ad modum operis operati, quatenus posita fide parentum, & circumcissione parvuli, tamquam conditionibus, Deus gratiam promissam conferebat intuitu meritorum Christi Domini.

VIII. Dubitatur; Utrum reliqua Sacramenta veteris legis (dempta Circumcissione, quae tollebat originale a parvulis sine ullo actu proprio) conferrent tantum Sanctitatem legalem (quae consistebat in munditia quadam corporis, & remotione alicujus irregularitatis secundum legem, ut loquitur Vasq. disp. 128. cap. 5.) an vero posita caeremonia illa sacra, & dilectione Dei, vel contritione, tamquam conditione, conferrent gratiam Sanctificantem?

Do-

Doctores communiter cum Coninck quaest. 62. art. 6. docent, Sanctitatem solum legalem contulisse; Ratio est, quia in decreto Eugenii 4. ad Graecos, quod habetur post ultimam Sessionem Concilii Florentini, dicitur, quod sacramenta illa non causabant gratiam, sed eam dandam esse per passionem Christi figurabant: Quare in Circumcisione solum parvulis independenter a proprio actu gratia conferebatur ex divina providentia, & liberalitate posito Sacramento: idque ob extremam parvulorum indigentiam, qui propriis actibus salvati non poterant; necnon propter Christi merita, quippe qui omnium Salvator constitutus, quantum in se erat, omnium hominum generi sufficientia salutis remedia provideret. Cum hoc tamen stat, quod docent communiter Patres apud Bellar. lib. 2. de Sacram. cap. 2., nulla Sacramenta vetera contulisse gratiam, videlicet ex vi sua, quia quando conferebant gratiam adultis, id fiebat ex opere operantis; quando vero parvulis, id fiebat ex singulari privilegio non Sacramenti, sed parvulorum.

ARTICULUS II.

De Necessitate Sacramentorum.

- I Sacramentorum institutio non fuit necessaria simpliciter, sed secundum quid.*
II. Sacramenta alia sunt necessaria necessitate medii, alia vero necessitate precepti.
III. Eucharistia Sacramentum non est necessarium necessitate medii.

I. Quæritur primo, an fuerit absolute necessaria Sacramentorum institutio?

Respondeo, Ad humanam salutem non fuisse simpliciter necessaria Sacra-

menta, cum potuerit Deus multis aliis modis gratiam hominibus conferre, & eorum salutem operari; fuerunt tamen necessaria secundum quid, hoc est, considerata natura hominum, præscindendo ab omni statu, quatenus communiter per hæc media salvantur. Ratio D. Th. est, quia ad divinam providentiam spectat, ut cuilibet rei provideat secundum modum suæ conditionis; proprium autem hominum est, ut per corporalia, & sensibilia ad spiritualia, & insensibilia deducantur; ergo congruum fuit, ut divina providentia conferret homini auxilia salutis per signa sensibilia, quæ dicuntur Sacramenta.

Quamvis autem, ut supra diximus, non fuerint illa necessaria in statu innocentiae; tum quia in illo statu Protoparentes per brevissimum tempus perdurarunt; tum etiam quia perfectissimam habuerunt cognitionem rerum supernaturalium, gratiam, & iustitiam, & subordinationem partis inferioris superiori; unde non debuit animus subijci rebus sensibilibus, ut ab iis scientiam, & gratiam mendicaret: In statu tamen naturæ, Legis scriptæ, & Euangelicæ sua debuerunt esse Sacramenta, prout de facto fuerunt. Unde Innoc. 3. in cap. *Majores* de Baptismo, cum dixisset Baptismum nunc prodesse infantibus, sicut prius proderat Circumcisio, subdit rationem generalem, quæ militat etiam pro remedio in statu naturæ, dicens: *Abstineat ut universi parvuli pereant, quorum quotidie tanta multitudo moritur, quin & ipsis misericors Deus, qui neminem vult perire, aliquod remedium procuraverit ad salutem.*

Neque dicas, infantes, qui moriuntur nunc in utero matris, nullum habere remedium ad deletionem peccati originalis; unde moriuntur sine spe salutis; ergo si de facto id contingit in lege Euangelica, a fortiori

poterat id contingere omnibus infantibus in lege naturæ.

Nam respondeo, duplicem esse in hac re sententiam. Prima est, quod Deus ob justissimos fines, præsertim ad manifestandam divinam justitiam, voluerit his parvulis denegare remedium, quod dici non potest de omnibus hominibus in statu naturæ; quia non erat consonum summæ suæ misericordiæ, quod omnes per tot secula carerent omni remedio. Secunda sententia docet, Deum etiam parvulis, qui nunc decedunt in utero matris, providisse de remedio sufficienti ad deletionem peccati originalis; Cum enim voluerit omnes homines salvos fieri, voluit etiam his infantibus remedium afferre; quod tamen a parentibus applicandum esset. Quoniam autem aliquando parentes ob propriam culpam iis operationibus vacant, cum quibus annectitur mors parvulorum ante susceptionem Baptismi: (verbi gratia, cum mater vult saltare, abortum patitur, dum vadit ad fenestram, de cælo tangitur) ideo nil mirum, quod aliquibus infantibus remedium non applicatur, non ex defectu voluntatis divinæ, sed ex culpa parentum. Dicitur etiam potest, quod Deus nullum reliquerit sine sufficienti remedio in omni lege, & statu; per accidens tamen eveniat, ut infantibus in utero matris decedentibus non applicetur independenter a culpa parentum, quia Deus tamquam causa, & legislator universalis, non tenetur cavere ea, quæ per accidens sunt, nec impedire cursum rerum naturalium; satis enim est, quod disposuerit ita causas naturales, ut possit quilibet ex utero materno prodire, & remedium ad originale suscipere. Sed hæc de re fusius diximus in expositione quartæ Thesæ ab Alex. VIII. confixæ in Trutina Thesium damnatarum, necnon in Trutina Antiquæsnelliana

exponendo, ac rejectando trigésimam Quæsnelli Thesim, sicut etiam in Cursum Theologico disp. p. de Gratia quæst. 5. ubi idipsum Scholasticè discutitur.

II. Quæritur secundo, Quænam Sacramenta sint necessaria ad salutem necessitate mediæ; quænam vero necessitate præcepti?

Respondeo, necessarium ad salutem necessitate mediæ dici illud, sine quo salus obtineri non potest, sive vincibiliter, sive invincibiliter omittatur, ut est, verbi gratia, Baptismus sive fluminis, sive fluminis, sive sanguinis; sine aliquo enim ex his Baptismis nullatenus potest salus obtineri: Sic omnibus est necessaria gratia ad salutem, & adultis necessaria est fides in Deum Remuneratorem. Necessarium vero ad salutem necessitate præcepti dicitur, quod ex obligatione præcepti debet poni, ita tamen, ut si aliquando invincibiliter, aut ex impotentia, atque adeo sine peccato, omittatur, non eatenus impediatur, quominus salus obtineri possit: Sic est necessaria susceptio Eucharistiæ necessitate præcepti: Est etiam necessaria necessitate præcepti Confessio mortaliū; si quis enim non habens copiam Confessarii moritur cum sola contritione, & voto Sacramenti penitentiæ, adhuc salutem consequitur. His positis

Dico, omnibus esse necessarium ad salutem necessitate mediæ Baptismum; adultis vero post mortale necessarium etiam esse necessitate mediæ Sacramentum penitentiæ vel in re, vel in voto susceptum, videlicet in contritione, vel in amore Dei super omnia, in quibus actibus implicite saltem continetur votum, seu desiderium suscipiendi hæc Sacramenta; Cum enim Deus horum Sacramentorum susceptionem præcipiat sub mortali, impossibile est, ut qui diligit Deum super omnia, nolit legem divinam imple-

ple-

plere; atque adeo implicite saltem vult suscipere Sacramenta, prout præcipiuntur. Denum pro tota communitate est etiam necessarium necessitate medii Sacramentum Ordinis: quomodo enim posset conferri Sacramentum poenitentiae sine Sacramento Ordinis in absolvente? Reliqua autem Sacramenta, si quam necessitatem habent, illa est dumtaxat præcepti.

III. Dices; Intantum contritio, & amor Dei super omnia dicuntur esse votum Sacramenti Baptismi in adulto Infideli, & votum Sacramenti poenitentiae in Fideli, qui mortaliter peccavit, inquantum impossibile est diligere Deum super omnia, vel conteri, & simul non proponere exequi omnia divina præcepta, inter quæ est præceptum de suscipiendo Sacramento Baptismi, & poenitentiae; atqui si hoc esset, eodem modo posset dici, quod Eucharistia, & restitutio sint necessaria necessitate medii vel in re, vel in voto, quia impossibile est, ut quis salutem consequatur, nisi saltem implicite in dilectione Dei super omnia proponat exequi omnia divina mandata, atque adeo suscipere Eucharistiam, & restituere ablatum: ergo vel non dicuntur necessaria necessitate medii Sacramenta Baptismi, & Poenitentiae, vel sunt etiam necessaria eadem necessitate Eucharistia, & restitutio.

Respondeo, diversimode contritionem, & amorem Dei super omnia esse votum Sacramentorum Baptismi, & Poenitentiae, ac sunt votum Sacramenti Eucharistiae, & restitutionis: Sunt enim votum Baptismi, & Poenitentiae, tamquam medii per se instituti ad conferendam remissionem peccatorum, & gratiam Sacramentalem; & ideo contritio, & dilectio Dei super omnia vices gerunt illorum Sacramentorum, atque adeo iustificat in supplementum illorum Sacra-

mentorum, quorum sunt votum: Contra vero, votum Eucharistiae, aut restitutionis non est votum alicujus medii per se instituti ad remissionem peccatorum; sed est votum illorum, tamquam removentium impedimenta salutis; impediretur enim de se salus ob omissionem Eucharistiae, & restitutionis præceptæ; & ideo Eucharistia, & restitutio neque in re, neque in voto suscepta dicuntur esse necessaria ad salutem necessitate medii.

ARTICULUS III.

De Materia, & Forma Sacramentorum.

- I. Sacramentorum materia alia est proxima, alia remota.
- II. Omnia Nova legis Sacramenta constant rebus, tamquam materia, & verbis tamquam forma.
- III. Moraliter dumtaxat concurrunt res, & verba ad Sacramenti constitutionem.
- IV. Res, & verba, quæ Sacramenta Nova legis constituunt, a Christo Domino determinata sunt, licet non eodem modo.
- V. In Sacramento Matrimonii non mutavit Ecclesia materiam a Christo Domino institutam, neque contractum, sed solum leges contractus.
- VI. Quomodo Apostoli baptizarent in nomine Jesu Christi?
- VII. Solum mutatio essentialis materiae, aut forma Sacramentorum illa irritat.
- VIII. Quenam variatio materiae, aut forma sit solum accidentalis?
- IX. An conficiatur Sacramentum, si variatio sit accidentalis, & putetur esse essentialis?
- X. Num intentio Ministri constituat Sacramentum, an solum sit requisitum essentialis?

I. **S**acramentorum essentia metaphysica consistit in eorundem definitione; Essentia vero physica consistit in eorum materia, & forma; non secus ac homo metaphysice consideratus est Animal rationale, physice consideratus est compositum constans ex corpore, & anima rationali. Dicitur autem in omni composito habere rationem materiae quod se habet ut pars determinabilis, indifferens, & imperfecta; habere vero rationem formae, quod se habet ut pars determinativa, & perfecta totius; Sic in homine corpus habet rationem materiae, anima rationem formae; in composito accidentali physico, verbi gratia albi, subjectum habet rationem materiae, albedo rationem formae; & in composito artificiali scamni, figura illa scamni habet rationem formae; Et ideo in sacramento, verbi gratia Baptismi, communiter dicimus abluitionem aquae habere rationem materiae, & verba illa *Ego te baptizo* rationem formae: Quia tamen ablutio aquae constat ex aqua, tamquam subjecto, & ex abluitione, tamquam forma, ideo in sacramento Baptismi aqua dicitur esse materia remota, ablutio vero materia proxima, sicut in scamno materia ligni dicitur esse materia remota scamni; & forma ligni dicitur esse materia proxima ejusdem scamni. Et eodem modo in Confirmatione materia remota est Chrisma benedictum, materia proxima est unctio per manum Episcopi: In Eucharistia materia remota est panis, & vinum, proxima vero est Corpus & sanguis Christi cum speciebus panis, & vini. In Penitentia materia remota sunt peccata commissa post Baptismum, proxima est Dolor, Confessio, & Satisfactio. In extrema Unctione materia remota est oleum benedictum, proxima est unctio Infirmi. In Ordine materia remota sunt instrumenta, proxima ve-

ro est eorundem traditio; & in quibusdam ordinibus sunt materia remota manus Episcopi, proxima illarum manuum impositio; denique in Matrimonio remota sunt corpora contrahentium, proxima eorum mutua traditio. His praeractis

II. Quaritur primo, An omnia sacramenta consent materia, & forma?

Respondeo, omnia sacramenta novae legis constare rebus, tamquam materia, & verbis, tamquam forma. Ita Florent. in decreto Eugen. 4. ubi dicuntur tribus perfici haec Sacramenta, rebus, tamquam materia, verbis tamquam forma, & persona ministri cum intentione faciendi, quod facit Ecclesia: Unde est celebre illud Aug. effatum: *Accedit verbum ad elementum, & fit sacramentum.* Sacramenta vero veteris legis non constabant rebus, & verbis, sed solis rebus, ut Circumcisio: Et ratio ex D. Thom. est, quia sicut status legis veteris fuit imperfectior statu legis novae, ita fuit conveniens, ut fides etiam in illo statu, & quae ad fidem pertinent, ut sunt praecipue sacramenta, essent obscuriora, nec haberent significationem adeo expressam, & claram, ut habent Sacramenta novae legis, quae constant etiam verbis, quorum significatio clarior, & expressior est significatione rerum.

Dices, Sacramentum Matrimonii perfici potest vel solis verbis sine rebus, vel solis nutibus sine verbis; ergo falsum est, omnia Sacramenta novae legis constare rebus & verbis.

Respondeo verum esse, quod in Sacramento matrimonii loco verborum possunt haberi nutus, qui dicuntur verba aequivalenter: Et ratio est, quia cum Christus Dominus elevaverit ad rationem Sacramenti contractum ipsum matrimonii, & contractus celebrari possit solis nutibus; idcirco solis nutibus perfici potest hoc Sacramen-

mentum: At siue solis nutibus, siue solis verbis perficiatur, semper verum est, ut suo loco dicitur, cum Suar. Sanch. Coninck., & aliis communius, quod consensus utriusque conjugis signis externis expressus, prout significat mutuam corporum traditionem, habet rationem rerum, seu materiae. Idem vero consensus, prout significat mutuam hujus traditionis acceptationem, habet rationem verborum, seu formae: Et ratio est, quia omnis promissio, seu traditio, donec acceptetur, est per se indifferens, & indeterminata, ut sit potius rata, quam irrita; per acceptationem vero determinatur ad esse ratam, & fit efficax ad inducendam obligationem; ergo in contractu Matrimonii traditio corporum habet rationem materiae, acceptatio rationem formae.

III. Quæritur secundo, quomodo concurrant res, & verba ad constituendam essentiam physicam Sacramentorum.

Respondeo non concurrere physice, cum sæpe non coexistent, & verba sint quid fluens, & successivum, quod non potest compositionem physicam facere cum rebus, quæ sunt quid permanens; quare concurrunt solum moraliter, eo quod debeant habere coexistentiam moralem, quæ scilicet satis fit, quod utraque pars possit simul significare gratiam, quam causat. Unde fit, quod in aliquibus Sacramentis major coexistentia, & similtas requiratur, quam in aliis; Verbi gratia in Baptismo, Confirmatione, Extrema unctione, &c. requiritur major similtas verborum cum rebus, quam in Sacramento Pœnitentiæ, quod fit per modum Judicii, aut in Sacramento Matrimonii, quod fit per modum contractus: Ratio est, quia in morali æstimatione verba non censentur cadere supra materiam in Baptismo, nisi quadantenus coexistent; non

enim vere dicitur abluere, qui non abluit, dum verba profert; secus vero in Pœnitentiæ; Etenim habetur verum Judicium, etiamsi post accusationem, & confessionem Rei aliquantulum distet sententia; Unde Præpositus putat posse dolorem anteire confessionem per tres, aut quatuor horas; & Lug. disp. 14. de Pœnit. num. 37. posse etiam per diem integrum; & eodem modo habetur verus contractus matrimonialis, etiamsi consensus conjugum non parum inter se distent; ita tamen, ut in æstimatione morali censeantur conjungi, & facere unum moraliter.

IV. Quæritur tertio, An res, & verba, quæ constituunt Sacramenta novæ legis, fuerint a Christo Domino determinata?

Respondeo omnia fuisse determinata, sed non eodem modo: nam in aliquibus Sacramentis materia est determinata in specie, ut in Baptismo aqua naturalis; in aliis est determinata tantum in genere, ut in Sacramento Pœnitentiæ dolor, qui potest esse multiplex specie, videlicet vel attritio, vel contritio. Idem dicas de forma; nam Sacramentum Baptismi debet conferri cum invocatione explicita Patris, Filii, & Spiritus Sancti; non sic Sacramentum Pœnitentiæ; & in Sacramento Matrimonii non requiruntur necessario verba, sed solum signa experimentia consensus.

Hinc sequitur, quod res, & verba, quæ sunt materia, & forma Sacramentorum novæ legis, cum sint a Christo Domino determinata pro universa Ecclesia, ita se habeant, ut quæ in uno loco, aut in uno tempore satis sunt ad constituendum Sacramentum, eadem satis sint in quolibet alio loco, & tempore; quamvis in particularibus Ecclesiis servandi sint ritus particulares ab iis præscripti, licet accidentaliter diversi: Quare in

Ec-

Ecclesia Græca materia Eucharistiæ debet esse panis fermentatus, in Latina azymus, quamvis valide in Ecclesia Græca consecraretur azymus, & in Latina fermentatus: Sic in Ecclesia Græca propria forma Baptismi est servanda, dicendo, *Baptizetur Servus Christi in nomine Patris, &c.*, quamvis valide baptizaretur dicendo, *Ego te baptizo, &c.* In Sacramento tamen Matrimonii, quia constituitur per contractum juxta leges uniuscujusque regionis, semper, & ubique talis contractus constituit Sacramentum. Proinde in Gallia quando decretum Tridentini de Matrimonii clandestinitate non erat receptum, (quod tamen anno 1662. fuit receptum teste Less. in Auctar. V. Sponsal. cal. 67.) tunc ibi valide celebrabatur sine Parocho, & testibus; non vero in Hispania; quia scilicet in Gallia consistebat ratio veri contractus matrimonialis sine Parocho; non vero ubi receptum erat Trident. Ratio horum omnium est, quia quod a Christo Domino institutum est ad validitatem Sacramentorum, non potest ab Ecclesia immutari; eadem autem materia, & forma Sacramentorum a Christo Domino pro universa Ecclesia est instituta; unde Apost. ad Ephes. 4. eandem unitatem requirit in Deo, & in fide, ac in Sacramentis, dicendo: *Unus Dominus, una fides, unum Baptisma*; quamvis Ecclesiæ particulares potuerint deinde ob varias circumstantias præscribere aliquos ritus particulares accidentaliter diversos, qui proinde servandi sunt: Tunc autem diversitas dicitur esse accidentaliter in formis Sacramentorum, quando retinetur eadem significatio verborum; sicut in materia habetur accidentaliter diversitas, quando habetur eadem substantia rerum: Unde quia massa farinacea nondum cocta in mortali æstimatione differt substantialiter

a pane instituto a Christo Domino pro materia Eucharistiæ, ideo illa invalide consecraretur; esto forte nonnisi accidentaliter physice a pane differret: Sic aqua e floribus expressa non est materia Baptismi; esto forte accidentaliter physice considerata differat ab aqua naturali a Christo Domino instituta, ut mox explicabimus.

V. Neque dicas primo, Sacramentum Matrimonii, quod prius erat validum sine Parocho, & testibus, & nunc etiam est validum, ubi non est receptum Trident., non est validum, ubi Trident. non est receptum: ergo falsum est, quod Sacramentum, quod pro aliquo loco, & tempore est validum, semper, & ubique sit validum.

Nam licet Ecclesia variaverit leges contractus matrimonialis, non proinde variata est materia, & forma a Christo Domino instituta, quæ est legitimus contractus: Quare semper, & ubique validum est Sacramentum Matrimonii, quotiescumque ponitur legitimus contractus; quia tamen Trident. variavit leges contractus, hinc est, quod solum mediate, & remote variaverit formam hujus Sacramenti, non vero immediate, & proxime: Ad eum modum, quo si Respublica decerneret, quod verbum *Verbero*, non vero verbum *Baptizo* significaret abluitionem, non posset amplius conferri Sacramentum Baptismi per formulam illam, *Ego te baptizo*, sed per formulam, *Ego te verbero*, quin proinde Respublica dici possit, quod mutasset in hoc casu formam Sacramenti, nisi tantum remote.

Advertunt tamen Pal., & Sanch. lib. 7. disp. 1., apud Croix, quod licet possit Pontifex mutare leges contractus matrimonialis, non possunt tamen istæ mutari a Magistratu, aut ab Episcopo; quia eo ipso ac contractus matrimonialis a Christo Do-

mi.

mino est elevatus ad rationem Sacramenti, solius Pontificis potestati subijcitur. Hinc licet posset Pontifex statuere, quod matrimonium sit invalidum, si Parochus assistat, quin præcesserint proclamationes; nequit tamen id Episcopus statuere. Quicquid sit, an possit Episcopus valorem hujus matrimonii impedire, declarando, quod Parochus desinat esse Parochus, si attentet matrimonio assistere sine præviis proclamationibus, prout Croix num. 17. autumat.

VI. Neque dicas secundo, tempore Apostolorum valide conferebatur Baptismus *In nomine Jesu Christi*, nunc autem non nisi *In nomine Patris, Filii, & Spiritus Sancti*: ergo, ut supra.

Nam D. Th. quæst. 66. art. 6. putat Apostolos ex speciali dispensatione baptizasse in nomine Jesu Christi, ut hoc nomen tunc temporis maxime exosum, venerabile, & gloriosum redderetur, cum ad ejus invocationem fidelibus daretur Spiritus Sanctus; & propter specialem etiam dispensationem Apostoli sola manuum impositione conferebant Sacramentum Confirmationis; forte enim non erant ita ad manus tunc, quæ necessaria erant pro materia hujus Sacramenti, quod a paucis Apostolis innumeris creditibus ministrabatur.

Alii tamen docent apud Suar., quod Apostoli in nomine Christi baptizabant, quatenus baptizabant in fide, & auctoritate Christi, & Baptismo a Christo instituto, non Baptismo D. Joannis Baptistæ: Vel baptizabant in nomine Christi, quia forma addebant Christi nomen, dicendo, *Ego te baptizo In nomine Patris, Filii Jesu Christi, & Spiritus Sancti*.

Neque dicas tertio, apud Græcos conferri ordinem Diaconatus sola manuum Episcopi impositione; apud Latinos vero requiri etiam traditionem libri Evangeliorum: ergo falsum est,

materiam, & formam Sacramentorum ita esse a Christo Domino instituta, ut semper, & ubique valeant ad Sacramentum constituendum.

Nam, ut dicemus infra hic quæst. ult. art. 2. agendo de materia, & forma Sacramenti Ordinis, valide conferri potest, quamvis illicite, a Latinis Ordo Diaconatus per solam manuum impositionem, dummodo adhibeatur etiam ea forma, quæ a Græcis adhibetur, quæ expressius significatur potestas spiritualis, quæ per diaconatum confertur; & similiter a Græcis potest valide, sed illicite conferri diaconatus adhibendo tam materiam, quam formam, quæ adhibetur a Latinis: non secus ac valide, sed illicite Sacerdos Græcus consecrat in pane azymo, & Latinus in fermentato. Forma autem, quæ in collatione diaconatus adhibetur a Græcis, diversa est, ac ea, quæ adhibetur a Latinis, ut videre est apud Dicall. disp. 1. de Sacramentis dub. 20.

VII. Quæritur quarto, quænam mutatio in materia, aut forma Sacramentorum reddat illa invalida?

Respondeo, & dico primo, solam mutationem essentialem, seu substantialem in materia, & forma a Christo Domino instituta posse invalidare Sacramenta; non vero mutationem accidentalem. Unde Zacharias Papa in Cap. *Reverunt* de Consecratione definit, Baptismum ab imperito collatum his verbis, *Ego te baptizo in nomina Patris, Filii, & Spiritus sancti* esse validum, quia talis mutatio est accidentalis. Et sane cum mutatio accidentalis non variet substantiam rei, nec mutatio accidentalis facta in materia, aut forma Sacramentorum mutabit Sacramentorum substantiam.

VIII. Dico secundo; Mutatio materiæ Sacramentorum tunc dici debet essentialis, quando est tanta, ut ma-

teria cum tali mutatione non conveniat conceptu, ratione, & nomine cum materia instituta a Christo Domino, & usitata ab Ecclesia; secus vero dicenda est accidentaliter. Ratio est, quia si non conveniat conceptu, & nomine cum materia praescripta a Christo Domino, jam non erit illa, sed alia materia; ergo non erit materia apta ad conficiendum Sacramentum; si vero conceptu, & nomine conveniat cum illa, erit ejusdem rationis essentialis, atque adeo apta ad Sacramentum.

Hinc sequitur primo, quod si vellet aliquis abluere aqua rosacea, alchimica, sputo, sudore, phlegmate, lacrymis, vel gutta tantum aquae aspergeret, invalide baptizaret, quia non poneret materiam, cui congrueret nomen, & notio ablutionis aquae naturalis; nihil enim ex iis est aqua naturalis; & aspersio unius guttae neque est, neque appellatur Ablutio. Contra vero, si quis baptizaret cum aqua lutulenta, fetida, sulphurea, aut ex luto, glacie, & secundum alios ex sale expressa, conficeret Sacramentum; quamvis cum aliqua indecentia, & culpa; quia haberetur ratio, & nomen ablutionis aquae naturalis: factor enim, & lutum non essentialiter, sed accidentaliter tantum aquam mutarent. Ubi tamen advertendum, quod si aliqua aqua (verbi gratia, ex sale expressa) solum probabiliter est aqua naturalis, & non certo moraliter, illicitum sit ea uti ad Sacramentum conficiendum, ut constat ex prima Thesi ab Innoc. XI. confixa, in qua dicitur, non esse illicitum in Sacramentis conferendis sequi opinionem probabilem de eorum valore, relicta tutiore.

Sequitur secundo, quod interdum sola accidentia physica sufficiant ad mutandam essentialiter materiam Sacramenti spectatam theologice, quia

interdum sola sufficiunt ad tollendam rationem, & nomen, sub quo debet esse talis materia. Verbi gratia, invalide quis consecraret massam farinaceam, quia licet forte non differat a pane nisi solis accidentibus physicis, tamen non habet nomen, & rationem panis: Invalide etiam quis baptizaret aqua e floribus expressa, quamvis probabiliter non nisi accidentibus physicis differat ab aqua naturali. Invalide pariter Baptismus confertur aqua conversa in glaciam, nivem, grandinem, aut in pruina, vel in salem, quia non remanet in his aptitudo ad usum abluendi, quae est de essentia Baptismi. Vinum tamen congelatum communius censetur aptum ad consecrationem; non secus ac aqua, & oleum congelatum est aptum, quod benedicatur, & panis ita durus, ut non nisi contusus possit comedi est aptus ad consecrandum. Disparitas autem inter Baptismus, & Eucharistiam est, quia Baptismus consistit in usu, seu in actuali ablutione, unde aqua debet habere actualem aptitudinem ad abluendum, quae non habetur in glacie, nive, sale, grandine, & pruina: Contra vero Eucharistia, quae est Sacramentum permanens, non requirit materiam sanguinis actu potabilem; sed quae sit apta significare potum spirituales, quando erit in usu, seu quando actu sumetur, aut saltem quando veniet in stomachum, & ideo vinum congelatum potest consecrari. Et hanc Sententiam Suar. disp. 45. sect. 1. putat fere certam; Quia tamen nonnulli cum Platel. Dicastill. de Euchar. disp. 2. num. 85. putant materiam hanc esse dubiam, ideo illicitum est in ea consecrare.

Dico tertio, mutatio formae Sacramentorum tunc est essentialis, quoties per illam destruitur sensus, & significatio secundum communem usum

ver-

verborum, quæ Christus Dominus instituit: secus mutatio erit accidentalis. Ratio est, quia significatio est veluti anima verborum, cum verba sint propter significationem; ergo si non manet eadem significatio, non censentur manere eadem verba; secus vero si eadem significatio permanet.

Hinc sequitur primo, validum esse Sacramentum, si verba mutantur in synonyma; verbi gratia, si quis pro *Baptizo* dicat *Abluo*, vel, *Lavo*; vel si dicat more Græcorum, *Baptizetur Servus Christi*, vel si dicat, *Baptizo te in nomine Patris, Christi, & Spiritus Sancti*, ut censet Cajeranus, quia *ly Christi* est nomen, quod supponit pro divina Personalitate Filii: Contra vero invalide quis baptizaret, dicendo, *Ego te baptizo in nomine Sanctissimæ Trinitatis*, non explicando Personas, quia licet nomen Trinitatis significet idem, non tamen eodem modo, & eadem claritate, & ideo non esset mutatio in voces omnino synonymas.

Neque dicas, Nicolaum Pontificem consultum, an baptizati a quodam Judæo essent rebaptizandi? Respondisse in Cap. *A quodam de Consecratione*, quod si nomine Sanctæ Trinitatis, vel in nomine Christi, sicut in Actibus Apostolorum legimus, baptizati sunt, constat eos non esse rebaptizandos.

Nam contra est, quia Pontifex nomen illud Trinitatis usurpavit compendiose, scilicet pro nomine Patris, Filii, & Spiritus Sancti; & pro Baptismo in nomine Christi collato intelligebat Baptismum a Christo Domino institutum; (sicut multi volunt intelligendum esse, quod dicitur in Actibus Apostolorum cap. 8. *Baptizati tantum erant in nomine Jesu*) eo modo, quo Joannis Baptisma dicitur, quod institutum est a Joanne: Quamvis alii cum D. Th. cen-

seant ex speciali dispensatione divina tunc temporis collatum esse Baptismum in nomine Christi, ut supra diximus; & alii verius docent, Baptismum collatum esse cum expressione Numinis Venerandi, dicendo, *Ego te baptizo in nomine Patris, Filii ejus Jesu Christi, & Spiritus Sancti*.

Sequitur secundo, quod si omittatur a forma Sacramentorum una, aut plures voces, quibus omisis, perseverat eadem significatio verborum, adhuc valide conficiatur Sacramentum, ut si in forma Baptismi omittatur pronomen *Ego*, & in forma Eucharistiæ *ly enim*: quod si sine scandalo, & contemptu fiat, veniale tantum putat esse Coninck. articul. 8. num. 85.

Sequitur tertio, quod si Minister propter præcipitationem, aut balbutiem linguæ omitat, vel mutet verborum literas, præsertim extremas, valide conficiat Sacramentum, si eadem significatio verborum perseveret; ut si dicatur, *Hoc est corpus meum*, *Ego te baptizo in nomine Patri*; & ideo Zacharias Papa in cap. *Retulerunt de Consecratione* respondit valide baptizasse, qui dixit, *Ego te baptizo in nomina Patria, Filia, & Spiritus Sancta*.

Sequitur quarto, validum esse Baptismum collatum sub his verbis, *Ego te baptizo in nomine Patris, qui te creavit, in nomine Filii, qui te redemit, &c.*, quia talis additio non immutat sensum verborum: Contra vero invalide baptizaret dicens, *Baptizo te in nomine Prima, Secunda, & Tertia Personæ*; necnon si diceret, *In nomine Creatoris, Redemptoris, & Sanctificatoris*: aut si diceret, *In nomine Ingeniti, Geniti, & Procedentis*, quia non exprimentur proprietates personales; Ita Vasq. & alii apud Amic. disp. 2. num. 86. quamvis Suar., & alii putent hanc ultimam formam, qua

qua exprimentur actus notionales, esse dubiam.

Sequitur quinto, quod si quis dicat, *Ego te baptizo in nomine Mattis, Filii, &c.* invalide baptizet, quia quamvis una tantum litera mutetur, variatio sensus est substantialis; At si quis dicat *Fili* pro *Filii*, *Calis* pro *Calix*, vel si ob balbutiem dicat *babapizo* pro *baptizo*, aut quia non potest pronunciare literam R, dicat *Colpus meum* pro *Corpus meum*, conficit Sacramentum; quia, ut advertit Lug., & Gobat., verba ista quamvis seorsim sumpta non habeant significationem a Christo intentam, at in circumstantiis, in quibus proferuntur, ingerunt audientibus sensum a Christo intentum, quod satis est ad validitatem Sacramenti.

Sequitur sexto, quod conficiat Sacramentum, qui utitur verbis ambiguis, dummodo in eo sensu verba proferat, in quo habent significationem a Christo Domino institutam; aliter Sacramentum non conficit. Quare si quis dicat, *Hic est Calix sanguinis mei*, adhibendo *ly Hic* adverbialiter, non consecraret, quia mutaret substantialiter sensum verborum: nisi tamen haberet intentionem aliquam generalem usurpandi verba in sensu ab Ecclesia usurpato, quia in tali casu error privatus corrigeretur per intentionem illam generalem, ut mox clarius.

Eodem modo si Arianus uteretur forma vera Baptismi, sed intendendo per illam significare Patrem majorem, Filium minorem, invalide baptizaret ex defectu formæ; quia sicut intentio nihil significandi tollit significationem actualem, ita intentio significandi aliud reddit loquutionem, & significationem aliam; Quamvis si Arianus haberet intentionem illam generalem faciendi, quod facit Ecclesia, & usurparet verba in sensu Ecclesiæ, be-

ne privatus error corrigeretur per hanc intentionem generalem, & valide baptizaret.

IX. Queritur quarto, an valide conficiat Sacramentum, qui omittit aliquod verbum, quod credit esse de essentia, cum vere non sit; aut e converso, si addat aliquod verbum putans de essentia, quod vere non sit?

Respondeo, in utroque casu valide conficere Sacramentum, si debitam habeat intentionem, scilicet faciendi, quod potest; vel si intendat facere, quod facit Ecclesia, aut quod Christus instituit. Ratio est, quia adest debita materia, forma, & intentio, quibus Sacramentum perficitur; & omisso illa, vel additio verbi, cum supponamus non immutare sensum verborum, est mutatio tantum accidentalis; cum errore autem privato potest stare intentio sufficiens ad conficiendum Sacramentum; per generalem enim illam intentionem faciendi, quod facit Ecclesia, vel quod Christus instituit, corrigitur error privatus Ministri.

Hinc valide consecrat, qui omittit *ly enim*, etiamsi credat verbum illud esse de essentia Sacramenti, dummodo prædictam intentionem habeat; aliter Sacramentum erit nullum ex defectu intentionis requisitæ. Valide etiam baptizat, qui dicit, *Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, & B. Virginis*, credens invocationem Virginis esse de essentia, si intentionem, illam generalem habeat; Sed præscindendo ab hac intentione generali, si quis adderet formæ Baptismi invocationem B. Virginis, intendens Baptismum fieri in nomine Virginis tamquam sanctificantis virtute sua, sicut sanctificant tres Personæ divinæ, quia in sensu falso usurpat ea verba, Baptismus erit nullus; Si vero intendat Baptismum
fic;

fieri in nomine Virginis, tamquam Personæ aptæ ad intercedendum precibus suis pro baptizando, Baptismus erit ratus.

X. Quæritur ultimo, An intentio Ministri sit pars constitutiva Sacramenti?

Certum est, quod ad conficiendum Sacramentum requiritur intentio Ministri, (ut dicemus etiam de intentione suscipientis Sacramentum) ita ut deficiente hac intentione, Sacramentum sit nullum. Disputant tamen Scholastici, Utrum intentio sit merum requisitum (eo modo, quo approxinatio inter animam, & corpus est merum requisitum ad constituendum hominem; Et ad conficiendum Sacramentum Ordinis est merum requisitum Baptismus; sicut etiam ad suscipiendum Baptismus est merum requisitum negatio prioris Baptismi) An vero sit pars constitutiva, ita ut intentioni Ministri vere competat ratio Sacramenti, quæ est significare, & causare gratiam; sicut dolor in Sacramento Pœnitentiæ, licet sit insensibilis, adhuc est pars Sacramenti, eo quod per confessionem reddatur sensibilis. Equidem probabilius cenfeo esse constitutivum; cum constituat actionem ministerialem, quæ est Sacramenti constitutiva: Cum autem id non spectet ad praxim, sed ad speculationem, ideo fuisse de hac re instituitur quæstio in Scholastica Theologia. Circa intentionem vero requisitam essentialiter in suscipiente Sacramentum, conveniunt omnes, quod ea sit merum requisitum, & non constitutiva Sacramenti.

Pars V.

ARTICULUS IV.

De Causa Efficiente Sacramentorum.

- I. *Christus Dominus in quantum homo, seu per voluntatem creatam fuit Sacramentorum Institutor.*
- II. *Quonam pacto posset pura Creatura instituere Sacramenta.*
- III. *Soli homines viatores de facto possunt Sacramenta ministrare.*
- IV. *Num semper mortaliter peccet, qui in mortali Sacramenta ministrat?*
- V. *Minister Sacramentorum quandonam a mortali excusatur, conferendo illa indignis?*
- VI. *Requiritur intentio saltem virtualis in Ministro conficiente Sacramenta, esto in suscipiente sufficiat habitualis, & in pueris etiam interpretativa.*
- VII. *Quandonam sufficiat in Ministro intentio conditionata?*
- VIII. *Intentio indirecta, & in causa in Ministro non sufficit ad Sacramenti validitatem; secus vero in suscipiente, in quo simul sit intentio habitualis.*
- IX. *Si Minister habeat duas intentiones contrarias, utra debeat prevalere?*
- X. *Quandonam error circa Personam obstat validitati Sacramenti?*
- XI. *Quid requiratur ad validam, & licitam Sacramenti administrationem?*
- XII. *Num liceat sequi opinionem probabilem de valore Sacramenti, ommissa tutiore?*

I. **Q**uæritur primo, Quinam sit, aut esse possit Sacramentorum Institutor?

Respondeo, solum Deum posse esse Sacramentorum Institutorem auctoritative, seu tamquam Auctorem primum, quia solus Deus potest con-

B sex-

ferre gratiam, & efficere homines filios Dei. Christus Dominus, in quantum homo, cum habeat dependentiam a Deo, non dicitur causa principalis Sacramentorum auctoritative, sed dicitur habere potestatem excellentiam; cum illi competat ob excellentiam, quam habet propter unionem cum Verbo, quaedam Omnipotentia, juxta illud Matth. 28. *Data est mihi omnis potestas in Caelo, & in terra*: Quare sicut Christus Dominus potuit delere peccata, & conferre gratiam sine Sacramentis, ut contulit Magdalene; ita potuit instituire, & de facto instituit Sacramenta collativa gratiae in remissionem peccatorum: Et ideo Jo: primo dicitur, *Ipse est, qui baptizat*, hoc est propter potestatem excellentiam, quam habet, in quantum homo, ut notat D. Th. q. 64. art. 2. & alii apud Bonac. Addo, omnes Theologos in hoc consentire, quod Christus in quantum homo, & per voluntatem creatam, Sacramenta instituerit. Ratio est, quia in quantum homo est Institutor, & Fundator Ecclesiae: ergo etiam Sacramentorum, quae sunt Ecclesiae fundamenta, juxta illud Prov. 9. *Sapientia edificavit sibi domum, excidit columnas septem*: Fundatoris enim est fundamenta ponere. Praeterea Christus in quantum homo est immediatus Ecclesiae Legislator per potestatem a Deo acceptam: ergo per eandem erit immediatus Sacramentorum Institutor.

II. Rogabis, An possit etiam pura creatura instituire Sacramenta; sicut de facto Christus Dominus instituit Sacramenta nova legis?

Respondeo, quaestionem hanc ab aliquibus reduci ad quaestionem de voce: Conveniunt enim omnes, quod possit creatura auctoritate accepta a Deo determinare aliquod signum, ad cuius praesentiam cauetur gratia. Utrum autem hoc sit Sacramentum in-

stituere? Videtur lis de voce: Aliqui enim negant; quia constituuntur Sacramenta per virtutem causandi gratiam: ergo ille solum potest constituere Sacramenta, qui potest illis dare virtutem causativam gratiae, sive physicam, sive moralem, seu meritoriam; atqui solus Deus signis sensibilibus dare potest virtutem physice causativam gratiae, & solus Christus potest iisdem dare virtutem moralem, seu meritoriam; cum nulla creatura possit mereri condigne alteri, saltem peccatori, gratiam, ut communius docent: ergo nulla creatura potest instituire Sacramenta; quamvis possit determinare signum, ad cuius praesentiam Deus gratiam causet. Alii tamen docent, hoc esse vere Sacramenta instituire; quia Sacramenta non constituuntur per virtutem causandi gratiam; nam vetera Sacramenta erant vere Sacramenta, & tamen, ut diximus, non habebant talem virtutem. Quare ut quis dicatur instituire Sacramenta, satis esse videtur, quod ille primo applicet virtutem causandi gratiam, sive talis virtus sit propria Sacramentorum, sive aliena, & propria Dei; hoc autem convenire poterit purae creaturae modo dicto. Verum in tali casu non haberet creatura illam potestatem excellentiam, & meritoriam in instituendis Sacramentis, prout habuit Christus, sed solum ministerialem. In sententia tamen eorum, qui docent posse puram creaturam alicquam gratia sanctificante mereri de condigno alteri immuni a peccato gratiam, eo modo, quo potest mereri sibi gratiae augmentum, posset instituire Sacramenta vivorum, quamvis non posset instituire Sacramenta mortuorum, eo quod non possit pura creatura juxta communio-rem sententiam mereri de condigno peccatori gratiam peccati remissivam.

III. Queritur secundo, Quam sit Sa-

Sacramentorum Minister, qui scilicet ex præscripto, & mandato Dei, aut Christi institutoris possit valide Sacramenta conferre, ponendo aggregatum illud ex materia, & forma, cui est annexa vis causativa gratiæ?

Respondeo, certum esse, quod soli homines de facto sint Sacramentorum Ministri, ut constat; tum quia Florent. & Trident. cum declarant Ministros Sacramentorum, solos homines assignant; tum etiam quia cum Ecclesia sit visibilis, visibiles etiam debent esse ejus Ministri. Quod si aliquando legimus Angelos aliquod Sacramentum ministrasse, id fecerunt ex speciali dispensatione Dei; qui sicut potest gratiam sine Sacramentis conferre, ita potest Sacramenta sine Ministris Ordinariis: Immo non repugnat, quod etiam Dæmon de mandato Dei, assumpto corpore, valide baptizet, non per prolationem verborum, quæ sit vera loquutio, seu actio viventis, sed per prolationem vocum similibus vocibus humanis, quæ ab hominibus percipi possint; sicut enim potest de facto valide baptizare peccator, ita de potentia Dei extraordinaria posset Dæmon, non adhibendo voces humanas, sed sonum similem vocibus humanis.

Dubium est, an soli homines viatores sint de facto Sacramentorum Ministri?

Respondeo cum communi contra nonnullos affirmative: sicut enim soli viatores possunt Sacramenta suscipere, ita & ministrare propter eandem rationem; quia scilicet Sacramenta sunt data Ecclesiæ visibili, & consequenter solos Ministros visibiles habet; aliter, ut notat De Lugo, Episcopus anima, & corpore damnatus posset alios damnatos valide ordinare Sacerdotes; quod nemo dixerit: Quamvis enim post mortem in Episcopo remaneat Character, non ideo remanet pote-

stas ordinandi, quia Character non est potestas, sed signum potestatis, positus aliis requisitis.

Dices: Episcopus malus, & hæreticus potest valide ordinare, & Turca baptizare: ergo etiam damnati, aut saltem Beati possunt ministrare Sacramenta.

Respondeo negando consequentiam: Disparitas alia non est, nisi quia sic voluit Christus Dominus, quod etiam mali Ministri valide Sacramenta conficiant, non tamen alii, nisi viatores. Ejus autem rei congrua aliqua ratio assignari potest; quia scilicet Ecclesia esset plena scrupulis, si malitia Ministri obstaret validitati Sacramentorum; Quod autem etiam Turca possit baptizare, inde fit, quia Christus Dominus voluit facili negotio posse Sacramentum tam necessarium haberi; non enim necesse fuit, quod sit membrum Christi, aut Ecclesiæ, qui esset Instrumentum Christi relate ad collationem Sacramentorum; Sicut enim artifex operari potest tam per manum, quæ est instrumentum animatum, & conjunctum, quam per securim, verbi gratia, quæ est instrumentum distinctum: ita Christus Dominus operari potest tam per instrumentum vivum, quod sit ejus membrum, idest per Ministros bonos, quam per instrumentum mortuum, idest per malos ministros.

IV. Quæritur tertio, An semper mortaliter peccet Minister Sacramentorum, quoties ea ministrat aut existens in peccato mortali, aut existens in peccato mortali?

Respondeo, & dico primo, universim peccare Ministrum Sacramenti, si illud conficiat non existens in gratia, sive sit Minister ad illud Sacramentum conficiendum solemniter consecratus, ut docent communiter, sive non; (quod aliqui negant apud Trull. lib. 1. cap. 3. disp. 3. cum Suar.

B 2 disp.

disp. 16. lib. 3.) Unde peccat non solum qui solemniter baptizat, qui Eucharistiam conficit, qui Sacramentaliter absolvit, qui confert Sacramentum Confirmationis, Ordinis, & Extremæ unctiōnis, si non sit in statu gratiæ, cum ad hæc præstanda Minister sit solemniter consecratus; sed etiam peccat laicus, si existens in mortali baptizet; necnon si matrimonium celebret, non solum quia Sacramentum suscipit, sed etiam quia conficit.

Ratio est, quia Sancta sancte tractanda sunt; maxima autem est irreverentia actionem sanctissimam, (qualis est actio Sacramentalis sanctificativa, & deificativa) exerceri ab inimico Dei, & filio Diaboli. Hinc Levit. 21. dicitur, *Sacerdotes incensum, & panem offerunt Deo, & ideo sancti erunt Deo suo; & Isaia 32. dicitur, Mundi estote, qui fertis vasa Domini.* Excusatur tamen, qui urgente necessitate, conficeret Sacramentum in mortali, eo quod non posset tam brevi morula actum contritionis elicere, & periculum esset, ne alter sine Sacramento moreretur; cum enim Sacramenta instituta sint in salutem animarum, non videtur irreverentia, si ministrantur in tali casu a peccatore, ut proximo subveniatur, ne damnetur.

Ex hac doctrina sequitur, multiplex peccatum committere Sacerdotem in peccato celebrantem, cum & conficiat, & suscipiat indigne Sacramentum. Addunt alii apud Dian. part. prim. tract. 14. resol. 24. quod committat tertium sacrilegium per hoc, quod offerat hostiam in statu peccati mortalis; Quamvis multi negent hoc esse peccatum distinctum; quia oblatio ordinatur ad consecrationem, & consumptionem, atque adeo omnia hæc tria Sacrificium conficiunt.

Notandum tamen, quod existens in mortali non debeat necessario præ-

mittere confessionem administrationi Sacramenti, cum satis sit, ut contemnatur; nullum enim hujusmodi præceptum habetur, neque naturale, neque positivum divinum, nec Ecclesiasticum, neque ex consuetudine. Dumtaxat susceptioni Eucharistiæ præmittenda est confessio, ut Concilia doceant ex illo Apostoli, *Probet autem se ipsum homo, & sic de pane illo edat.* Ex traditione enim habemus ea verba indicare præceptum præmittendi confessionem mortalium Communioni. Imo si quis urgente necessitate cum sola contritione Missam celebret, tenetur ex Trident. quamprimum deinde confiteri; hoc est, ut communiter Doctores interpretantur, saltem intra triduum; at damnata est propof. 38. ab Alexand. dicens, quod illa particula *Quamprimum* intelligatur, cum Sacerdos suo tempore confitebitur. Sicut etiam damnata est propof. 37. dicens, hoc esse consilium, non præceptum.

Notandum etiam, quod juxta sententiam Suar. disp. 16. sect. 3. & aliorum, Minister non consecratus non peccat ministrando Sacramentum, verbi gratia laicus baptizando in necessitate; imo etiam Sacerdos, ex Suar., si tamquam Laicus ex necessitate privatim baptizet. Præterea non peccat mortaliter exercens præcipuas functiones Ordinum sine Sacramenti consecratione existens in mortali: verbi gratia exercens in mortali Ordines minores: Imo nec Diaconi, nec Subdiaconi exercentes in mortali suos ordines; quamvis solemniter eos exercent, ex Vasq. Coninck, Dicast. contra Filliuc., & alios, nec Episcopus conficiendo sacramentalia, nec Parochus, si matrimonio assistat.

Dico secundo: Non videtur improbabile, quod docent multi & graves Auctores, cum Vasq. & Lugo disp. 8. de Sacram. sect. 9. num. 155. & aliis

aliis apud Dian. part. 2. tract. 14. fol. 23., Sacerdotem ministrantem Eucharistiam in mortali non peccare mortaliter; Ratio est, quia non conficit, sed applicat Sacramentum jam confectum: Unde actio sanctificativa non tribuitur ipsi Ministro, tamquam cause instrumentali; nec potest dici, quod peccator nomine Christi sanctificet, & filius diaboli deficiet, quod fert enormem dissonantiam: Quamvis autem in mortali tangat Christum Dominum, non per hoc juxta hos Auctores mortaliter peccat; nemo enim dixerit, quod mortaliter peccaret, qui in mortali pedes Christi, dum interris viveret, oscularetur, aut Christum lapsum elevaret. Equidem tamen probabilius censeo, quod Sacerdos peccaret ministrando Eucharistiam in mortali juxta sensum Suar., Conink. Bonac. Filliuc., & aliorum communius, quia tunc non sancte sancta tractaret; & quamvis non conficeret, ministraret tamen Sacramentum, & filius diaboli efficeret filios Dei, gratiam per Sacramentum causando. Utrum autem tor mortalia committat, quot personas communicat? Affirmant nonnulli apud Busemb.; sed probabilius negandum, quando moraliter non habetur nisi una tantum indigna administratio hujus Sacramenti.

Contra vero, relate ad Sacramentum Pœnitentiæ, tot peccata committuntur, quot personæ absolvuntur a Confessario illas absolvente, dum est in statu peccati mortalis; quia relate ad unumquemque pœnitentem novum Sacramentum conficitur, ut suo loco explicabitur.

V. Dico tertio; Regulariter loquendo peccat Minister conferendo Sacramentum indignis. Ratio est, quia Minister Sacramentorum vocatur ab Apostolo *Dispensator mysteriorum Dei*; peccat autem graviter dispensator, si in materia gravi præter voluntatem

Pars V.

domini res dispenset: Matth. autem 7. Dominus præcipit dicendo, *Nolite Sanctum dare canibus, nec mittatis margaritas ante porcos*. Dixi, Regulariter; aliquando enim tenetur Minister ministrare verbi gratia Eucharistiam peccatori occulto publice illam petenti, juxta praxim Ecclesiæ, & exemplum Christi Domini, qui dedit Eucharistiam Judæ: Et ratio est, tum quia voluit Christus, præceptum de non lædendo famam proximi prævalere; tum etiam quia in Ecclesia orientur magna inconvenientia ex potestate negandi publice Eucharistiam peccatori occulto: Contra vero Sacramentum Ordinis etiam petenti illud publice negari debet, si vere sit indignus, esto indignitas non sit publica, dummodo non sciatur ex confessione Sacramentali. Ratio est, quia qui se ingerit in officia, & munera publica, ad quæ non est idoneus, repelli debet, etiam cum infamia, ob bonum publicum, quod prævalere debet privato.

Objicies: Sacerdos denegare debet Eucharistiam petenti illam ad conculcandum, vel ad incantationem; ergo etiam si velit illam in peccato suscipere.

Respondeo cum Bonac. hic quæst. 6. punct. 4. concesso antecedente, nego consequentiam. Disparitas est, quia ex Div. Th. quæst. 80. art. 5. majus peccatum est illud prius; unde major est obligatio denegandi Eucharistiam in primo casu, quam in secundo: Præterea non sequerentur in Ecclesia eadem inconvenientia, si negetur Eucharistia in primo casu, quia difficilius id accidit; sed hac de re plura quæstione quarta cum de Ministro Eucharistiæ, art. ult.

VI. Quæritur quarto, quamnam intentio requiratur in Ministro Sacramentorum?

Antequam respondeam noto, Intentio:

B 3

tentio:

tionem distingui ab Attentione, quia attentio est actus intellectus considerantis ea, quæ homo agit; intentio est actus voluntatis, quo quis se determinat ad aliquem finem, verbi gratia ad aliquid faciendum: quare actus, quo quis intendit, & vult conficere Sacramentum, dicitur in casu nostro Intentio. Porro multiplicem communiter Doctores assignant intentionem, videlicet Actualem, qua quis actu intendit conficere Sacramentum; Interpretativam, quæ consistit in præparatione animi ad ministrandum Sacramentum, data occasione, nulla actuali intentione præcedente, ut contingit in dormientibus; Habitualement, quæ habetur, quando actualis intentio præcessit, & non amplius virtute perseverat in aliquo opere externo, eo quod moraliter sit interrupta; ut si quis heri habuit intentionem baptizandi infantem, quem hodie baptizat absque nova intentione; Demum Virtualem, quæ promanat ab actuali prius habita non revocata, nec interrupta per longum tempus: Verbi gratia, si quis habens actualem intentionem baptizandi accedat ad Ecclesiam, præparet necessaria, & proferat formam absque nova intentione, dicitur baptizare cum intentione virtuali; quia actualis, quæ præcessit, videtur moraliter permanere, tamquam in semine, & virtute in opere illo inchoato vi illius actualis intentionis præcedentis ordinatæ ad Sacramentum ministrandum. Præterea Intentio alia est Absoluta, quæ scilicet vult Sacramentum independentem a quolibet alio eventu; alia conditionata, ut si quis intendat baptizare aliquem, si non sit baptizatus: Alia directa, quæ vult effectum in se; alia Indirecta, quæ habetur, quando aliquis vult effectum in sua causa: Verbi gratia, si quis inebriatur prævidens se in ebrietate commissurum homicidium, dicitur directe

velle ebrietatem, & indirecte homicidium. His præsuppositis

Dico primo; ut perficiatur Sacramentum, requiritur necessario intentio Ministri, non solum faciendi ceremoniam externam sacram, sed etiam conficiendi Sacramentum, seu faciendi, quod instituit Christus, seu quod intendit Ecclesia. Ita communiter, & constat ex Trident. sess. 7. can. 2. ubi ait, *Si quis dixerit, in Ministris, cum Sacramenta conficiunt, & conferunt, non requiri intentionem, saltem faciendi, quod facit Ecclesia, anathema sit.* Et ratio est, quia potestas conficiendi sacramentum data est a Christo Domino hominibus, ad hoc ut illo utantur more humano, prout scilicet homines operari consueverunt; homines autem humano modo operantur dirigendo suas actiones ad proprium effectum, intendendo illud efficere; ergo homines in conficiendis Sacramentis id servare debent, intendendo ponere illam actionem ob finem primarium talis actionis, seu ob finem, quem intendit Ecclesia, qui est sanctificatio Sacramentalis. Quare non sunt audiendi hæretici, qui nullam intentionem in Ministro requirunt. Neque est audiendus Catarinus, qui docet sufficere, si Minister habeat intentionem faciendi materialiter illam actionem externam, eo modo, quo fit ab Ecclesia, non vero, ut fiat formaliter, hoc est ob finem intentum ab Ecclesia, vel a Christo Domino; aliter qui vere haberet intentionem faciendi actionem externam, prout facit Ecclesia, sine animo conficiendi Sacramentum, vere Sacramentum conficeret, quod nemo dixerit. Immo hinc sequeretur veram esse thesim 28. confixam ab Alexand. VIII. quæ habet: *Valet Baptismus collatus a Ministro, qui omnem ritum externum, formamque baptizandi observat; intus vero in corde suo resolvit; Non*

intendit

intendo facere, quod facit Ecclesia.

Objiciuntur Historiæ, tum de duobus pueris inter jocum baptizantibus alios pueros (quos Baptismos validos declaravit Patriarcha Alexandrinus, & Ecclesia Constantinopolitana) tum etiam de Sancto Genesio, qui Minus in Scena, ut placeret, fecit se baptizari, nec deinde fuit iterum baptizatus, sed statim pro fide Martyr occubuit.

Respondetur tamen in illis pueris affuisse seriam intentionem faciendi verum Sacramentum, & æmulandi totum id, quod faciebant adulti baptizantes, quod non est novum in pueris. In exemplo autem S. Genesii dicendum, vel non defuisse ex peculiari Dei providentia sufficientem intentionem pro Sacramento, vel illum fuisse justificatum aut per contritionem, quam forte tunc habebat, aut deinde per Martyrium.

Dices. Si requireretur intentio in Ministro faciendi, quod facit Ecclesia, seu quod Christus instituit, sequeretur, quod deficiente hac intentione, qui cum attritione accederet ad Sacramentum Baptismi, revera Baptismum non susciperet; unde si decederet, damnaretur; hoc autem videtur minus consonum Divinæ Misericordiæ, quod propter culpam Ministri nolentis Sacramentum conferre ille damnetur; ergo hujusmodi intentio non requiritur.

Respondeo, Alensem, Duran; Gabriel. apud Averf. quæst. 64. sect. 3. putasse, quod in his casibus Christus misericorditer suppleat defectum gratiæ sacramentalis. Suar. tamen quæst. 64. art. 8. docet, hanc suppletionem non fundari in ulla divina promissione, & carere ratione probabili; quare dicendum, quod in casibus, qui Sacramentum non suscipit, damnatur propter culpam propriam, non vero propter culpam Ministri nolentis Sa-

cramentum conferre; sicuti si infans ante susceptum Baptismum occidatur, aut de Cælo tangatur, privabitur visione beata in æternum ob suam culpam originalem, non vero ob culpam interfectoris, aut ob infortunium fulminis. Misericordia autem divina, quamvis pro omnibus instituerit Sacramenta, non vetuit tamen, ne ex aliorum culpabili, aut inculpabili arbitrio, aut ex concursu causarum secundarum impediri non posset, ne ea susciperentur.

Instabis. Contractus humani validi sunt, quamvis desit interna intentio contrahendi, dummodo externe ponatur quicquid requiritur ad contrahendum; ergo idem dicendum de valore Sacramentorum.

Respondeo antecedens esse falsum, ut docent communius cum Molin. Sanch. Lugo disp. 22. num. 45. contra Vasq. & alios apud Dicast. lib. 2. de Just. tract. 4. dub. 4. Et ratio est, quia obligatio, quæ ex contractu nascitur, non aliunde habetur, quam ex voluntate contrahentis volentis se obligare; ergo ubi hæc desit, deficit obligatio, atque adeo contractus est nullus, cum deficiat ejus essentia, quæ consistit in voluntate se obligandi. Non negaverim tamen hujusmodi contractum in foro externo esse validum, quia forum externum præsumit adesse internam voluntatem se obligandi, quoties oppositum non ostenditur validis probationibus. At in casu nostro, cum Deus intueatur cor sui Ministri, ubi desit in isto intentio conferendi Sacramentum, coram Deo hoc erit invalidum, quamvis forte ab hominibus per errorem validum reputetur.

Dico secundo: Etsi intentio actualis sit perfectissima, & sufficientissima ad sacramentum conficiendum, non est tamen necessaria, sed sufficit virtualis. Ita communiter. Ratio est,

tum quia non est in potestate nostra, quin disrahamur, & nimis durum esset eam intentionem ab hominibus exigere; tum etiam quia in aliis operationibus humanis satis est intentio virtualis: ergo etiam in Sacramentis conficiendis.

Difficultas tamen est in explicanda intentione virtuali. Rubionen. in 4. dist. 3. quæst. 2. dicit, non aliud esse, quam aliquam, non præsentem, sed præteritam intentionem actualem, ex qua originaliter provenit id, quod quis actualiter operatur: Certe nullus actus potest dici humanus, nisi sit propter finem aut actu, aut virtute intentus; Intentio enim finis est propria multorum actuum ordine insequentium, non secus ac projecto lapide in aquam, primus circulus est principium, & causa secundi, & sic deinceps, nec semper manet primus circulus, quamdiu cæteri manent, licet omnes reducantur ad ipsum, ut notat Scotus in 4. dist. 6. quæst. 6. Quanto autem tempore præcedere debeat intentio actualis, ut possit dici operatio præsens ab illa processisse, & pendere? Dubium est inter Doctores. Suar. hic dist. 13. lib. 3. putat requiri, ut in principio actus, quando homo incipit se applicare ad operandum, & in casu nostro ad conficiendum Sacramentum, habeatur intentio actualis, a qua natura sua reliquæ procedant; aliter intelligi non potest, quomodo intentio virtualis & influat in opus, & ab habituali distinguatur. Scotus in 4. dist. 1. quæst. 5. docet confici Sacramentum cum tali intentione virtuali, si Sacerdos, & Minister Ecclesiæ consueverit celebrare, & Sacramenta administrare juxta intentionem Ecclesiæ, nec unquam per actum contrarium cogitet aliter ministrare, quam Christus instituit, & Ecclesia facit. Henriq. lib. 1. cap. 10. cum Regin. lib. 26. cap. 3. apud

Tamb. de Sacrific. Missæ lib. 2. cap. 1. §. 2. putat intentionem virtualem haberi per intentionem etiam confusam; verbi gratia, si quis sacras vestes induat, & absque alia formali intentione consueverit celebrare, & ministrare Sacramenta: hic enim Eucharistiam, & alia Sacramenta conficit. Cajetanus hic docet, satis esse, quod Minister Ecclesiæ vacet officio suo in omnibus, quæ requiruntur bene operando; tunc enim censetur permanere vis talis intentionis, qua primo proposuit recte exequi munus suum; quod probat exemplificando in aliis actionibus humanis; ut si quis sedeat pro tribunali, ut fungatur suo munere ex prima intentione, qua proposuit rite munus Judicis exequi, idque semper consueverit.

Hinc ad scrupulos tollendos advertunt Bellar., Herinx, La Croix lib. 6. de Sacram. part. 1. nu. 59., non opus esse in Ministro Sacramentorum; quod ore, aut corde reflexe dicat, habere se intentionem ponendi Sacramentum, sed sufficere, quod sibi sit animo præsens, & attente faciat id, quod facit, ut dicatur habere intentionem debitam in actu exercito. Et Maurus quæst. 78. num. 5. docet, quod Ministri Sacramentorum, nisi data opera omiserint intentionem faciendi sacramentum, aut habuerint intentionem oppositam, inepte dubitent an habuerint intentionem debitam; quia, ut recte Vasq., hujusmodi Minister per hoc quod cognoscat actiones, quas ponit, esse sacras, & non frustra poni, sed in ordine ad fines suos, exercite intendit eas ponere in ordine ad eos fines; unde prudenter dubitare non potest de intentione requisita, quoties illam positivè non excludit.

Dico tertio: Non sufficit in Ministro ad valorem Sacramenti intentio habitualis, hoc est intentio præterita
non

non retractata, quæ nullo modo influat in operationem præsentem. Ita communiter. Ratio est, quia Sacramentum, cum conferatur ab hominibus, conferri debet humano modo, sive per actum humanum; actio autem humana humano modo elicit non habetur cum sola intentione habituali sine intentione saltem virtuali finis; Quod ex eo patet, quia si quis, verbi gratia, habuit intentionem, & desiderium consequendi sanitatem, & deinde nihil cogitans de sanitate applicat se ludo, si ita curetur, dicitur fortuito curari, non ex intentione, aut electione aliqua; quia desiderium illud præteritum nullo pacto influit in ludum, unde sanitas non habetur ex vi alicujus intentionis, & ideo non dicitur acquisita humano modo, sed casu, & fortuito. Ex quibus a fortiori sequitur, quod neque sufficiat ad conficiendum Sacramentum intentio interpretativa, quamvis hæc sufficiat in pueris, qui nullam unquam intentionem actualem habuerunt ad suscipiendum Sacramentum Baptismi; & ea sufficit etiam ad valide suscipiendum Sacramentum ordinis in infante; non tamen in adulto; ut communiter docent apud Dicastil. de Ord. dub. 21.; quamvis infans sic ordinatus vi voti ad castitatem non tenetur, nisi deinde illud ratificaverit. Sic etiam sufficit intentio interpretativa ad Extremam Unctionem, ut docent communiter apud La Croix lib. 6. de Sacram. part. 1. num. 172. Unde conferri potest lapsa in amenitiam, quamvis forte nihil sciverit de Extrema unctione. Et ex Suarez; Lugo, & aliis sufficit etiam in moribundo consimilis interpretativa intentio ad Eucharistiam suscipiendam; præsumitur quippe in omnibus volitio habendi hujusmodi ingentia bona, quæ non habent annexa onera, & incommoda gravia: qua de causa ad valo-

rem Baptismi, & Ordinis in Adulto non sufficit intentio interpretativa, sed requiritur saltem habitualis, ob onera iis Sacramentis annexa, ut docent communiter contra Ledesm., & Vasq. apud eundem La Croix num. 289. Sufficit tamen ad Baptismum adulti intentio implicita contenta in attritione; Quin immo Conink Dicastil. & alii apud Croix lib. 6. num. 168. putant, quod posset baptizari Judæus, aut Gentilis, si probabiliter sciatur, quod saltem attritionem elicerit, quia in eo actu includitur voluntas servandi omnia præcepta, atque adeo implicite includitur voluntas suscipiendi Baptismum, prout a Deo præcipitur. Ratio itaque cur sufficiat intentio interpretativa in infante ad suscipiendos Ordines Sacros ex cap. unico de Clerico per saltum promotum, non tamen sufficiat in adulto, est, quia in infante Ordo sacer fert solum favorem, non fert tamen onera annexa, nisi velit deinde post usum rationis statum illum amplecti; at adulto innotescere debent onera annexa Ordini Sacro, ut deliberet, an ei velit subjici, & ideo requiritur intentio, saltem habitualis: quod etiam dicitur de Baptismo adulti.

Dices: Satis est intentio habitualis ad applicandum Sacrificium: ergo etiam ad conficiendum Sacramentum. Antecedens probatur; nam si hodie applico Sacra a me facienda per rotum annum pro anima Sortis, licet hæc voluntas ne remote quidem sit causa, cur ego faciam Sacrum, sufficit tamen ad applicationem, si non revocetur.

Respondeo, transmissio antecedente, quod negat Vasq. disp. 138. cap. 6., nego consequentiam: Disparitas est, quia applicatio Sacrificii est quædam donatio fructus sacrificii, quæ purificata conditione, scilicet celebra-

tio-

tione missæ, suum sortitur effectum; non fecus ac si dono tibi librum sub conditione, quod crastina pluat, purificata conditione, transfertur in te dominium libri: Quamvis autem hic effectus translationis dominii habeatur ex donatione præterita, quæ est actio humana; at ipsa dominii translatio non est actio humana: Contra vero confectio Sacramenti, sicut etiam confectio Sacrificii, habetur formaliter per actionem humanam humano modo elicitam; atque adeo non sufficit ad illam intentionem habitualis, sed, ut ostendimus, requiritur saltem intentio virtualis alicujus finis, a quo procedat.

Dices ulterius. Si Sortes ex fenestra infundat aquam ad baptizandum aliquem, & postea statim moriatur, antequam aqua abluat hominem illum, qui vult baptizari, Baptismus valebit, quamvis non perseveret virtualiter Intentio Sortis; cum jam decesserit, quando suscipitur Baptismus: ergo pariter valebit Baptismus, si a Ministro conferatur in somno per intentionem præteritam non retractatam, quæ est intentio habitualis.

Respondeo cum Dicast. disp. 3. n. 127., ad hoc ut dicatur Baptismus conferri cum intentione virtuali, sufficere, quod detur intentio virtualis, quando ponitur actio illa externa baptizantis, seu quando infunditur aqua, quamvis non perseveret, quando aqua pertingit ad hominem, qui vult baptizari; sicut enim esset vere Martyr in simili casu, quando scilicet tyrannus proiicit lapidem ad aliquem occidendum in odium fidei, & deinde decedat, antequam ille occidatur; quia ad rationem martyrii satis est, quod habeatur in Tyranno intentio virtualis, & hæc solum requiritur, dum ponitur ejus actio externa, non vero quando ponitur effectus illius actionis externæ: Ita dicendum de Ba-

ptismo similiter collato: Quod tamen non habetur, quando quis dormiens baptizaret cum intentione præterita non retractata; eo quod non perseveraret illa intentio virtualiter, quando poneretur actio externa propria Ministri Sacramentorum. Hinc idem Dicast. infert, quod si effundens aquam e fenestra cum intentione conferendi Baptismus, si voluntatem retractet, antequam aqua perveniat ad abluendum, adhuc Baptismus conferatur, quia actio Ministri posita est sufficienter humano modo, & cum intentione debita. Matrimonium tamen, quia habet rationem contractus, non conficitur, quando fit per Procuratorem, si antequam Procurator contractum celebret, suam intentionem retractet Principalis: Sicut nec valeret Professio religiosa facta similiter per Procuratorem: Et quamvis validum sit Matrimonium celebratum per Procuratorem; si quando celebratur, Principalis dormiat, aut sit ebrius, quia intentio Principalis manet virtualiter in Procuratore, qui est veluti ejus organum; Dubium tamen est apud Doctores, an sit validum, si quando celebratur per Procuratorem, tunc Principalis sit amens. Affirmant Sanch., Bonac., Henr., Negat vero Lugo disp. 8. de Sacram. n. 108. cum aliis.

VII. Dico quarto, intentio conditionata de præterito, vel de præfenti satis est ad valorem Sacramenti; ut patet ex praxi Ecclesiæ; sæpe enim quis baptizatur sub conditione, si scilicet non est baptizatus, si est capax, &c.: At intentio conditionata de futuro non sufficit, nisi in solo Matrimonio, quippe quod sequitur naturam, & leges contractus. Verbi gratia, si quis dicat, Ego te baptizo, si cras pluet, non confertur Baptismus, neque nunc, ut patet, quia non est purificata conditio; neque cras

con-

conditione purificata; Et ratio est, quia non est in potestate Ministri suspendere effectum Sacramenti, illumque disjungere a materia, & forma ipsius, ut constat ex communi sensu Ecclesiæ: In tantum autem, ut notat Perez de Matrim. disp. 18. lib. 8., valide, & licite celebratur matrimonium sub conditione de futuro, verbi gratia, si Papa dispenset, si Pater consenserit, &c., quia cum materia, & forma Sacramenti matrimonii sit ipse contractus absolutus, & contractus, quando est conditionatus, non transeat in absolutum, nisi purificata conditione, ideo ante purificationem conditionis non habentur omnia constitutiva Sacramenti matrimonii; atque adeo non suspenditur effectus Sacramenti, positis omnibus ejus constitutivis: Contra vero, si quis baptizaret, verbi gratia, sub conditione de futuro, poneret hodie omnia constitutiva Sacramenti, materiam scilicet, & formam adæquatam, at effectum Sacramenti suspenderet, quod fieri non potest. Quod si quis baptizet sub hac conditione, videlicet, si Deus nunc prævidet te salvandum, valide baptizaret; quia conditio esset de præfenti, quamvis imprudentissime apponeretur; nec sine culpa; Cum Christus noluerit Sacramenta conferri sub conditionibus impertinentibus, & occultis.

Dices; potest absolutio a censura dari sub conditione de futuro, verbi gratia, si cras restituas, ita ut validitas absolutionis suspendatur usque ad eventum conditionis: ergo etiam absolutio a peccatis.

Respondeo, concessio antecedente, nego consequentiam: Absolutio enim a censura pendet a voluntate absolventis, ideoque potest esse valida ad ejusdem arbitrium: Contra vero absolutio a peccatis pendet a Christi institutione: Est autem contra institu-

tionem Christi, posita materia, & forma, suspendere ad arbitrium effectum Sacramenti; quamvis non sit contra institutionem, quod dato Sacramento valido, & informi, suspendatur effectus Sacramenti usque ad remotionem obicis.

VIII. Dico quinto: Intentio indirecta, seu in causa non sufficit ad valorem Sacramenti: Verbi gratia, si quis prævidens se in ebrietate, vel somno baptizaturum aliquem, inebriaret se, & illum baptizaret, Baptismus esset irritus: Quod est verum, etiamsi non solum id prævidisset, sed etiam intendisset, ita ut eo consilio se inebriasset, ut alium baptizaret. Ratio eadem est, quia actio Sacramentalis debet esse actio humana, quæ fiat ab homine qua homo est: quando autem dormit, vel ebrius est, non operatur ut homo, cum careat usu rationis. Unde apparet, quid intersit inter operationem factam a distracto, & factam ab ebrio, vel dormiente: Nam ebrius, & dormiens habent rationem omnino ligatam, ita ut usu rationis omnino careant; unde non se habent, ut homines, nec sunt in statu operandi humano modo: Contra vero distractus est in statu operandi humano modo, & utitur usu rationis in ordine ad actum præsentem, quamvis non utatur perfecte attendendo ad finem illius.

Neque dicas; Validus est Baptismus susceptus ab ebrio, vel amente, si ante amentiam, vel ebrietatem illum petierit: ergo pariter Baptismus collatus ab ebrio, aut amente.

Nam concessio antecedente, negatur consequentia: Ratio disparitatis est, quia ad suscipiendum Sacramentum satis est voluntas habitualis, ut dicemus art. 7., quia suscipiens Sacramentum non se habet active, sed passive, ideoque non debet esse principium alicujus actionis factæ humano

mo-

modo, & ab homine ut homo est, sicut debet esse Minister Sacramentorum. In solo Matrimonio per Procuratorem celebrato potest Principalis dormiens, aut ebrius valide contrahere: quia etiam tunc moraliter, & virtualiter influit per mandatum in voluntatem Procuratoris, non secus ac si vigilaret.

Neque iterum dicas, quod si quis prævideat se occisurum inimicum in ebrietate, & ideo se inebriet, ac illum occidat, est homicida: ergo similiter si Minister Sacramenti ideo se inebriet, ut in ebrietate Sacramentum administret, & de facto administret, valide administrabit. Negatur enim consequentia; quia ad rationem homicidii sufficit, quod sit volitum in causa, quia universum qui vult causam, censetur velle effectum ex ea profluentem, & tam contra iustitiam est velle mortem inimici in se, quam velle illam in causa: Et eodem modo esset Martyr, qui prævidens, se in somno occidendum propter fidem, dormiret, & occideretur. At ad conferendum valide Sacramentum requiritur, quod illud conferatur per actionem humanam, quæ illud vel actualiter, vel virtualiter directe intendat. Hinc, ut advertit de Lugo disp. 8. de Sacram. num. 110., sicut non est perjurus, qui prævidens se in ebrietate prolaturum verba perjury, ideo se inebriat, ut illa proferat, & de facto profert; quia ad rationem perjury requiritur, ut verba perjury sint humana, qualia non sunt, quæ in ebrietate proferuntur; ita in casu nostro.

IX. Quæritur quinto; Si Minister habeat intentiones contrarias, quam debet prevalere: Verbi gratia, si velit facere, quod instituit Christus Dominus, nolit tamen facere, quod intendit Ecclesia Romana?

Respondeo, & dico primo, si voluntates istæ contrariæ sint simul, præ-

valet, quæ est magis absoluta, & prædominans, seu quæ remaneret irrevocata, cognita earum impossibilitate, altera revocata: Utra autem sit talis, debet cognosci ex dispositione Ministri, si magis sit affectus circa unam, quam circa alteram: Quod si de hoc dubitetur, dubius erit valor Sacramenti.

Dico secundo: Si voluntates contrariæ sint successive, tunc vel prior est omnino absoluta, & virtualiter revocativa cujuscumque posterioris non revocantis illam explicite, & illa erit prædominans; ad eum modum, quo si quis in priori Testamento addat clausulam revocativam posterioris testamenti non revocantis explicite illud prius, in tali casu prius testamentum prævalet; expediebat enim hoc homini obnoxio oblivioni, ut possit extendere deliberationem præsentem ad revocandas deliberationes posteriores: Vel prior voluntas non continebat virtualiter vim derogatoriam subsequenter voluntatis, & tunc posterior æque efficax, & absoluta erit prædominans. Ratio est, quia prior voluntas non amplius perseverat moraliter, quoties succedit secunda contraria, quæ a prima non sit revocata.

Quod si dubitetur de prædominio istarum voluntatum, dubius erit etiam valor Sacramenti. Aliquando tamen in dubiis standum est pro Sacramenti valore, quando scilicet ex communiter contingentibus habetur præsumptio, & moralis certitudo excludens omnem formidinem de voluntate faciente ad valorem Sacramenti: Verbi gratia, si hæreticus velit baptizare, & nolit se conformare Ecclesiæ Romanæ, putans hanc errare, non est credibile illum nolle Sacramentum conferre, si sciret Ecclesiam Romanam non errare, ita ut potius velit Sacramentum esse nullum, quam ve-

lit

lit conformare se Ecclesiæ Romanæ non erranti : Contra vero Abyssini, qui contraherent Matrimonium cum pacto dissolubilitatis, non sunt præsumendi, quod vellent Sacramentum Matrimonii suscipere, si cognoscerent aliter illud non posse suscipi, quam cum pacto indissolubilitatis; quia communiter non contingit illos velle indissolubile Matrimonium inire.

X. Quæritur sexto: An intentio conferendi Sacramentum personæ determinatæ obstat valori Sacramenti, si persona illa varietur?

Respondeo, certum esse, quod si intentio dirigatur ad personam determinatam, ita ut alia explicite excludatur, invalide Sacramentum conferatur, si persona illa sit alia ab ea, quæ est in intentione Ministri: At si explicite non excludatur, sed conferatur absolutio, vel baptisimus ei, qui putatur Sortes, & sit Paulus, vel fœmina, tunc omnia Sacramenta, excepto Matrimonio, valida sunt. Ratio est, quia in solo Matrimonio error circa personam est error substantialis; in reliquis Sacramentis est accidentalis; etenim in solo Matrimonio per se spectatur individuum; quia Matrimonium ordinatur ad individuum consuetudinem vitæ, quæ maxime pendet ab individuitate Personæ, si sit appetibilis, vel respuibilis: Contra vero qui baptizat, vel absolvit, &c. parum curare solet de individuitate Personæ; atque adeo intendit baptizare præsentem, quicumque ille sit.

XI. Quæritur septimo; Quenam univèrsim requirantur in Ministro, ut valide, & licite conferat Sacramenta?

Respondeo, ad validam Sacramentorum collationem, præter intentionem conficiendi Sacramentum, & applicationem materiæ, & formæ a Christo institutæ, requiri etiam potestatem ad illud conficiendum: Hinc Sacra-

mentum Eucharistiæ, & Extremæ Unctionis valide confici potest a solis sacerdotibus, Sacramentum Pœnitentiæ a solo Sacerdote habente jurisdictionem; Sacramentum Ordinis, & Confirmationis solum ab Episcopo; (quamvis ex dispensatione Sedis Apostolicæ possit a simplici Sacerdote conferri Confirmatio) sicut etiam prima tonsura, & Ordines minores: Baptisimus potest valide a quolibet utriusque sexus conferri: Matrimonium a baptizatis, qui possunt valide inter se Matrimonii contractum inire.

Ad licite vero Sacramenta ministranda; Primo requiritur, ut præter potestatem a Christo Domino derivatam, habeatur etiam ab Ecclesia facultas ministrandi illa. Quare peccat graviter Episcopus, qui in aliena diocesi Ordines confert sine illius Episcopi facultate: Peccat simplex Sacerdos conferens auctoritate propria alienis ovibus sacramenta: Peccat Laicus baptizans extra necessitatem: Peccant omnes, qui per censuras, vel Ecclesiæ statuta privati sunt vel jure, vel usu ministrandi sacramenta, & tamen illa ministrant.

Secundo requiritur, ut Minister in ministrandis sacramentis servet ritum, seu modum, quem Ecclesia, vel universalis consuetudo præscripsit: unde peccat graviter, qui, verbi gratia, in consecratione Calicis non admiscet aquam; Latinus, qui consecrat in fermentato, &c.: Poterit tamen aliquando ex parvitate materiæ peccari leviter, ut si quis utatur idiomate vulgari sine scandalo in collatione Baptismi privati. Hinc etiam est quod graviter peccet, qui utitur materia, aut forma probabili, omissa tutiore, aut si utatur jurisdictione dubia extra casum necessitatis.

Tertio requiritur, quod sit in statu gratiæ, & Sacramenta indigne peccantibus non ministret, prout diximus quæ-

quaesito 3., & fufius explicabimus
quaest. 4. art. ult. cum de Ministro Eu-
chariftiae.

Quaeritur octavo; Utrum in admi-
niftratione sacramenti liceat fequi opi-
nionem probabilem, omiffa tutiore?

Refpondeo, proferiptam effe ab In-
noc. XI. primam illam Thefim, in qua
id permittebatur in iis, quae fepectant
ad valorem Sacramenti, videlicet
in iis, quae fepectant ad materiam, &
formam Sacramentorum. Pro cuius
explicatione plurima fufe diximus in
damnatarum Thefium Trutina. Hic
breviter recolo, idcirco id effe illicitum,
quia exponeretur periculo fru-
ftrationis Sacramenti; ficut autem
contra legem peccat, tam qui illam
transgreditur, quam qui exponit fe
periculo illam transgrediendi; ita ad-
verfus reverentiam debitam Sacramen-
to, atque adeo adverfus virtutem Re-
ligionis peccat, tam qui illud fru-
ftratur, & invalide adminiftrat, quam
qui exponit illud periculo fru-
ftrationis: Et quamvis non peccaret adverfus
reverentiam Sacramento debitam, ut
nonnulli docuerunt apud Vafq. part.
2. difp. 63.; & Sanch. lib. 1. cap. 9.
adhuc peccaret contra charitatem qui
fic Sacramentum adminiftraret: ficut
enim contra Charitatem peccat Medi-
cus, qui utitur pharmaco probabiliter
conferente fanitatem, omiffio tutiore,
quod praemanibus habet, ita a for-
tiori in cafu noftro; Exponitur quip-
pe proximus periculo carendi fructu
Sacramenti, qui effe longe praefantior
falute corporali, quae in difcrimen vo-
catur per ufum pharmaci probabilis,
relicto tutiori. Putat etiam Sanch. difp.
44. num. 15. contra Dicaftil., quod
peccetur etiam contra iuftitiam; quia
Minifter Sacramentorum eo ipfo,
quod vult illa adminiftrare, tacite fe
obligat ad ea miniftranda, prout fu-
fcipiens vult, ut fibi miniftrantur; qui
proculdubio non vult, juxta probabi-

lem opinionem, omiffa tutiore, illa fu-
fcipere. Quare poft hanc proferiptam
Thefim communiffime docent contra
Dicaft. part. 1. tract. 13. refol. 2. quod
etiampi Sacramentum non fit ad falu-
tem neceffarium, adhuc graviter pec-
cetur, faltem contra reverentiam illi
debitam exponendo illud periculo fru-
ftrationis. Ex quo etiam fequitur, ut
notat Carden. contra Vafq. difp. 146.
quod eodem modo graviter peccet fu-
fcipiens Sacramentum, fi per confimi-
lem ufum opinionis probabilis exponat
illud periculo fru-
ftrationis.

Hinc tamen non fit, quominus li-
citur fit, tam in conferendis, quam
in fufcipiendis Sacramentis uti opi-
nionem moraliter certa, omiffa tutiore,
quia moralis certitudo non relin-
quit prudentem timorem periculi nul-
litate. Quare ficut in articulo mortis,
quando moribundus habet certitudi-
nem moralem, quod elicerit actus
Theologales praefceptos fidei, fpei, &
charitatis, non tenetur iterum, iterum-
que fine fine conari ad illos elicien-
dos; ita qui moraliter certus effe de
valore Sacramenti, non tenetur adhi-
bere materiam aut formam tutiorem,
praefertim fi commode non poffit.
Hinc poteff paenitens accedere ad
Sacramentum Paenitentiae cum attri-
tione, quamvis tutior fit fententia re-
quirens Contritionem; fiquidem mo-
raliter certum effe, quod attritio fu-
ficiat. Pariter poteff Confeffarius ab-
folvere cum iurifdictione probabili, ut
fufe oftendi qu. 3. de Jubil. art. 2.
Quamvis enim videatur exponi peri-
culo nullitatis Sacramentum, quate-
nus irritum effet Sacramentum, fi iu-
rifdictio revera non haberetur; nihi-
lominus cum certum moraliter fit,
quod Ecclefia Parens benigniffima iu-
rifdictionem fuppleat, fi forte deeffet,
idcirco habetur moralis certitudo de
Sacramenti validitate, etiamfi cum
iurifdictione folum probabili confera-
tur;

tur; quod tamen non accidit, si conferatur cum forma, aut materia solum probabili, eo quod non possit Ecclesia supplere defectum materiae, aut formae Sacramentorum a Christo Domino instituta. Non est tamen dubium, quod possit adhiberi materia, aut forma solum probabilis, quando nequit haberi certior; imo in casu necessitatis licite adhibetur materia, ac forma dubia conferendo tunc Sacramentum sub conditione, quod ea materia, aut forma sit valida; non secus ac licite confertur sub conditione Sacramentum subiecto dubie capaci; Verbi gratia, si dubitetur, an adhuc vivat Petrus, qui petit baptizari, licite ei confertur Baptismus sub conditione, quod sit illius capax; non enim irrogatur injuria Sacramentum exponendo illud periculo nullitatis, quando aliter non potest subveniri homini indigenti, cum ob hominis utilitatem institutum sit. Qua de causa advertit Schildere de Con. tract. 6. num. 2., quod si dubitetur, an penitens sit rite dispositus, & si dimittatur, ut diligentius se praepararet, non facile ad Confessionem redibit, poterit absolvi sub conditione quod sit dispositus, quia talis spes gratiae per Sacramentum causandae, & adducendi deinceps penitentem ad meliorem frugem, videtur esse sufficiens necessitas conferendi illud sub conditione, ac exponendi periculo nullitatis, quod etiam noravit Arri. disp. 20. num. 1.

Similiter juxta opinionem probabilem administrari possent Sacramenta, quando aliter non sine magna difficultate illa possent administrari; ut multi docent apud Illunc, tom. 1. disput. 1. num. 77. quandoquidem Christus Dominus noluit Sacramentorum administrationem esse moraliter impossibilem, & odiosam fidelibus; Quare sicut possumus uti

materia, aut forma dubia, aut probabili in collatione baptismi, quando nequit physice haberi materia certa; ita pariter quando est moraliter impossibile, ut materia certa habeatur. Propterea advertit Carden. disp. 2. num. 25., quod extra mortis articulum licite conferatur absolutio penitenti, de quo solum probabilitatem habemus, quod sit dispositus, & verum habeat propositum emendationis; aliter Sacramentum penitentiae redderetur odiosum, & scrupulis obnoxium, si semper exquirenda esset certitudo moralis de dispositione penitentis excludens formidinem de opposito. Equidem tamen puto, quod in casu, quo penitens ostendit se esse dispositum, non solum habeatur opinio probabilis de ejus dispositione, sed etiam moralis certitudo, non quidem absoluta, sed respectiva, hoc est respectu Sacerdotis, qui aliam majorem certitudinem habere non potest sine magna difficultate, ut dicebam in Truina in Exposit. Thesis 1. Innoc. XI. num. 23. Ad eum modum, quo in tractatu de fide dicimus, rusticum audientem a Parocho Verbum esse incarnatum, teneri ad id credendum; quamvis nemo teneatur credere fide firmissima mysterium, (ita ut potius velit vitam deserere, quam fidem) nisi habeat moralem certitudinem, quod illud Deus revelaverit; quamvis enim Auctoritas Parocho dicentis Deum id revelasse de se non ferat, nisi opinionem probabilem; at in talibus circumstantiis, in quibus non datur prudens motivum de mendacitate, aut ignorantia Parocho, ejus auctoritas parit certitudinem moralem relate ad rusticum, non quidem absolutam, sed respectivam, quatenus non potest rusticus facilius majorem habere certitudinem, & ideo tenetur credere fide firmissima; Et idem dicendum in casu nostro; unde non

con-

confertur absolutio pœnitenti probabiliter disposito sine certitudine morali respectiva talis dispositionis. In eo tamen Doctores conveniunt, quod licitus sit usus opinionis probabilis in iis dumtaxat, quæ spectant ad materiam remotam Sacramenti, quando Sacramentum non exponitur periculo frustrationis; secus vero si exponeretur: Verbi gratia, quia exponitur periculo nullitatis baptismus, quando aqua, quæ est materia remota, est solum probabiliter aqua naturalis, (quia tunc etiam ablutio cum tali aqua esset solum probabiliter materia proxima, unde esset solum probabiliter validum Sacramentum) idcirco non licet cum tali aqua baptizare: Contra vero, quia non exponitur periculo nullitatis Sacramentum Pœnitentiæ, quando probabilitas versatur circa materiam remotam, quæ sunt peccata; (ut si quis juxta probabilem opinionem solum confiteatur circumstantias mutantem speciem peccatorum, non vero circumstantias aggravantes) quandoquidem etiam si hæc opinio non subsisteret, adhuc haberetur vera materia proxima hujus Sacramenti, nempe contritio, & confessio omnium peccatorum, quæ tenentur pœnitens explicare; idcirco licitum est uti opinione probabili, relicta tutiore circa hujusmodi materiam remotam Sacramentorum.

ARTICULUS V.

De Primario effectu Sacramentorum, qui est Gratia.

- I. Quid ferat primarius Sacramentorum effectus, quid secundarius?
- II. Omnia nova legis Sacramenta causant gratiam ex opere operato.
- III. Necnon specialem gratiam Sacramentalem; sicut etiam gratiam virtutum & donorum.

IV. At in subjectis inæqualiter dispositis gratia inæqualis causatur.

V. Pariiter perfectius Sacramentum uberiorem gratiam confert, cæteris paribus.

VI. Possunt Sacramenta vivorum per accidens primam gratiam causare.

VII. Quonam tempore Sacramenta, præsertim Eucharistia, causant gratiam?

VIII. Num etiam Eucharistia cum fide suscepta, sublato obice, reviviscat?

IX. Quomodo fictio, seu obex tollatur?

X. Physice ne, an moraliter gratiam Sacramenta causant?

I. **D**uplex est Sacramentorum effectus, alter primarius, qui est gratia, alter secundarius, videlicet Character, qui a tribus Sacramentis irreiterabilibus, videlicet Baptismo, Confirmatione, & Ordine imprimitur. Gratia est qualitas supernaturalis, qua justificamur, seu per quam sumus consortes divinæ naturæ, ita ut per illam filii Dei nominemur, & simus; & consequenter sumus etiam Dei amici, cum non possit filius non esse de se amicus; & demum sumus hæredes Regni cœlestis, dicente Apostolo, *Si filius, & hæres*. Character vero est etiam quædam qualitas indelebilis impressa animæ in signum muneris, & Sacramenti suscepti, seu ascriptionis fidelium ad aliquam dignitatem, de quo dicemus art. seq.

II. Quæritur nunc primo; An omnia Sacramenta novæ Legis ex opere operato conferant gratiam?

Respondeo, & dico primo, Omnia hæc Sacramenta causare gratiam. Est de fide ex Trident. sess. 7. can. 6. Etenim de Baptismo dicit Scriptura Joan. 3. *Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto, &c.*, De Confirmatione Act. 8. dicitur, quod *per impositionem manuum Apostolorum*

da-

daretur Spiritus Sanctus; De Eucharistia Jo: 4. *Qui manducat meam carnem, &c.*; De Pœnitentia Jo: 20 *Quorum remisistis; &c.* De Extrema unctione Jacob. 5. *Oratio fidei salvabit infirmum*; De Ordine 2. ad Timoth. 2. *Ut resuscites gratiam, quæ est in te per impositionem, &c.* De Matrim. ad Ephes. 5. *Sacramentum hoc magnum est.* Ex quibus infertur Sacramenta non esse mera signa gratiæ dandæ a solo Deo ad illorum præsentiam, sed etiam esse veras causas gratiæ, ut est de fide ex Bellarm. de effectu Sacramentorum cap. 2.

Dico secundo; Gratia ab his Sacramentis causatur ex opere operato, hoc est ex institutione Christi; ita ut si aliquando detur etiam actus meritorius operantis, in tali casu, præter gratiam, quæ confertur ex opere operantis correspondens actui meritorio, & dispositioni suscipientis, conferatur etiam gratia Sacramentalis ex opere operato juxta institutionem Christi Domini. Id tamen verum est, dummodo per peccatum mortale obex gratiæ non ponatur. Ita communiter ex Trident. loc. laud. Et ratio est, quia nisi ex opere operato causarentur gratiam, non posset baptismus collatus infanti a malo Ministro gratiam causare.

III. Dico tertio. Omnia Sacramenta novæ Legis, præter gratiam justificantem, conferunt ex opere operato specialem gratiam Sacramentalem propriam uniuscujusque Sacramenti consistentem in speciali auxilio in ordine ad finem, ad quem Sacramentum est ordinatum; Verbi gratia, Baptismus dat gratiam specialem regenerativam, seu auxilium ad suscipiendam alia Sacramenta digne, ad servanda Christi præcepta, Christianeque vivendum; Confirmatio dat gratiam roborativam, seu auxilium roborans ad fidem profitendam; Pœnitentia dat

Pars V.

auxilium ad peccata detestanda, & ad satisfaciendum pro peccatis; Eucharistia dat gratiam emundativam, seu gratiam nutrimentalem, hoc est auxilium ad præcavendas, & superandas tentationes, & ad crebros virtutum actus eliciendos; Extrema unctio dat auxilium ad facilius resistendum tentationibus in articulo mortis; Ordo dat auxilium ad recte obeunda Sacramenti Ordinis munera; Matrimonium dat auxilium ad fovendum mutuum amorem conjugum, & fidem inter ipsos servandam. Conferuntur tamen hujusmodi auxilia per hoc, quod cum gratia justificante collata per Sacramentum conferatur specialis exigentia fundata in solo Dei decreto relate ad hujusmodi auxilia, quæ sunt gratiæ actuales. Et ratio est, quia nisi ita conferrentur, deberet dici, quod gratiæ a diversis Sacramentis collatæ essent specie diversa; non debemus autem sine fundamento ponere gratias Sacramentales specie inter se differentes contra sensum communem Theologorum, qui docent gratiam per quancunque Sacramenti susceptionem intendi: non posset autem intendi, si specie differret una ab altera.

Adde, quod vi Sacramentorum; præter gratiam justificantem, seu gratiam gratum facientem, & gratiam Sacramentalem, datur tertia gratia, quæ dicitur Virtutum, & donorum, videlicet fidei, spei, pœnitentiæ, temperantiæ, &c., quæ dicuntur virtutes infusæ, quia infunduntur, vel augentur simul cum gratia. Ita communiter; & constat ex Trid. sess. 6. cap. 7., ubi habetur, *Homines justificari per susceptionem gratiæ, & donorum*: Quamvis autem de fide solum sit, quod in Baptismo, præter gratiam, dentur virtutes infusæ, fidei, spei, charitatis; communiter tamen Doctores, & Patres docent conferri per omnia Sa-

C cra-

cramenta, præter gratiam, etiam virtutes omnes morales infusas, & ad augmentum gratiæ has augeri, tamquam proprietates gratiæ; sicut ad productionem, & augmentum ignis producitur, & crescit calor; Quicquid sit, an istæ virtutes morales, necnon virtus theologica Charitatis identificentur cum gratia, an ab illa distinguantur? quod controversatur apud Scholasticos.

IV. Quæritur secundo, an omnia Sacramenta æqualem gratiam conferant?

Respondeo, & dico primo: Sacramenta ejusdem speciei æqualem gratiam conferunt in subjectis æque dispositis; inæqualem vero in subjectis inæqualiter dispositis: Verbi gratia, duo baptismi collati duobus infantibus, æqualem illis conferunt gratiam; collati vero duobus adultis inæqualiter dispositis, conferunt gratiam inæqualem; ita ut melius dispositus non solum recipiat majorem gratiam ex opere operantis respondentem proprio actui meritorio, sed etiam ex opere operato respondentem institutioni Christi Domini; Ita communiter: Et ratio est, tum quia in Trid. habetur sess. 6. can. 7. justificari unumquemque secundum suam mensuram, quam Spiritus Sanctus partitur singulis, prout vult, & secundum propriam uniuscujusque dispositionem, & cooperationem; Tum etiam, quia nos ex causis naturalibus debemus proportionaliter philosophari ad causas supernaturales, quoties non habemus revelationem in contrarium; cum universim Gratia naturam imitetur; causæ autem naturales majorem effectum producant in subjecto magis disposito: Tum demum, quia ita deicit, ut homines sic excitarentur ad recipienda Sacramenta cum meliori dispositione.

Hinc infert Coninck dub. 3. num.

§2., quod recipiens Sacramentum in gratia majorem gratiam cæteris paribus recipiat, quam ille, qui attritus per Sacramentum justificatur; tum quia ille est magis dispositus, cum sit gratus Deo; tum etiam quia duplicem ille gratiam recipit, alteram respondentem propriæ devotioni, & ex opere operantis, alteram respondentem Sacramento, & ex opere operato; ubi attritus solam gratiam ex opere operato recipit, quia attritio illa, utpote peccatoris, non est satis ad merendam gratiam, sed est solum dispositio ad recipiendam in Sacramento gratiam ex opere operato.

V. Dico secundo; Sacramenta diversæ speciei, verbi gratia, Baptismus, & Confirmatio, collata duobus æque dispositis, ex se non conferunt æqualem gratiam, sed perfectius Sacramentum majorem gratiam causabit. Unde Eucharistia, quæ est omnium Sacramentorum perfectissimum, maxime inter reliqua gratiam causat. Ita D. Th. 3. part. quæst. 65. art. 3. apud Trullench. Et ratio est eadem, quia sicut agens naturale perfectius perfectiorem causat effectum, ita agens supernaturale.

Dico tertio: Sacramenta non conferunt gratiam majorem per hoc, quod a meliori Ministro conferantur; quamvis bonus Minister possit impetrare aliquod auxilium, seu motum suscipienti Sacramentum, ut melius ad illud se præparet. Ratio est, quia sicut improbitas Ministri non obstat, quin gratia per sacramentum conferatur; ita major probitas Ministri non confert ad hoc, ut uberior gratia conferatur: gratia enim non confertur ob meritum Ministri, sed ob merita Christi Domini. Unde Nazianzenus ait, quod sicut sigillum ferreum, & aureum eandem figuram imprimunt, ita bonus, & malus Minister eandem gratiam conferunt.

VI. Qua-

VI. Quæres tertio, an omnia Sacramenta conferre possint primam gratiam?

Notandum Sacramenta Baptismi, & Pœnitentiæ, quæ dicuntur mortuorum, ex sua institutione ordinata esse ad conferendam primam gratiam, five ad conferendam gratiam peccatori nullam præhabenti gratiam; dubium ergo nunc est, an sicut hæc Sacramenta conterunt primam gratiam, si suscipiens ad illa accedat cum sola attritione; ita pariter possint alia Sacramenta, puta Eucharistiæ, aut Extremæ Unctionis, conferre peccatori primam gratiam, si ad illa peccator accedat cum sola attritione, immemor tamen invincibiliter peccati mortalis; nam si peccati recordaretur, teneretur procul dubio præmittere confessionem, aut saltem urgente necessitate contritionem.

Respondeo nunc ad quæsitum affirmative. Ita communius. Ratio est, quia in Trident. sess. 7. can. 6. habetur: *Si quis dixerit Sacramenta nova legis gratiam non potentibus obicem non conferre, anathema sit.* atqui in casu adducto, qui cum attritione ad Eucharistiam accedit, non ponit obicem gratiæ: ergo per Eucharistiam, & alia Sacramenta vivorum etiam prima gratia conferri potest. Minor probatur: nam sicut peccatum non est obex gratiæ in Sacramentis mortuorum, videlicet Baptismi, & Pœnitentiæ, si quis ad hæc sacramenta cum attritione accedat, ita nec in casu nostro. Quod autem peccatum cum attritione non sit obex gratiæ, solum in Sacramentis institutis ad delenda mortalia; in aliis vero Sacramentis sit obex, gratis assumitur. Neque dicas, reliqua Sacramenta esse Sacramenta vivorum, atque adeo primam gratiam supponere: Nam satis est, quod per se id habeant, quamvis per accidens in casu posito possint primam gratiam

causare; Sicut ex opposito Sacramenta mortuorum per se primam gratiam producant, & tamen possunt etiam secundam gratiam causare per accidens, iis videlicet, qui cum contritione ad illa accedunt; nec non iis, qui solum venialia, aut mortalia remissa clavibus subjiciunt.

Ex hac probabili sententia inferunt non pauci apud Dian. part. 11. tract. 7. resol. 43. posse etiam laicos ministrare Eucharistiam moribundo, si desit Sacerdos; cum enim nequeat aliud Sacramentum suscipere, & forte non poterit contritionem elicere, ne decedat cum sola attritione, & damnatur, ideo ex gravium Auctorum suffragio cum Suar., Con. Laym. laudatis a Busemb. tract. 3. cap. 21. probabile est posse a laicis Sacramentum Eucharistiæ administrari, ut consulatur extremæ indigentia moribundi, qui per susceptionem hujus Sacramenti ex attrito fieret contritus, & salutem æternam consequeretur.

Neque hinc fit, quod possit Sacerdos ad dandum viaticum moribundo, aut sine sacris vestibus, aut sub una tantum specie, aut non jejunus celebrare, prout nonnemo contra communissimam docuit apud Mendo in Statera disp. 11. quæst. 2. & apud Busemb. lib. 4. tract. 3. cap. 2. Ratio est, quia in his casibus, in quibus reperitur Sacerdos, poterit regulariter moribundo Sacramentum Pœnitentiæ administrari, vi cujus ex attrito fieret contritus; unde non extreme indigeret Sacramento Eucharistiæ, sicut in casu nostro, in quo supponitur nullum aliud Sacramentum posse moribundo administrari. Ubi advertet, quod licet possit, & teneatur moribundus sumere viaticum, etiam si non sit jejunus, non proinde poterit Sacerdos non jejunus celebrare ad dandum viaticum, ut communius docent contra Granad. & alios

apud Lugo disp. 15. de Sacr. num. 67. ; quorum sententiam ipse Lugo , & Tamb. putant esse probabilem .

Ratio disparitatis est , quia cum praeceptum sumendi viaticum sit praeceptum divinum , & praeceptum non communicandi a non jejuno sit praeceptum Ecclesiasticum , & hac de causa possit moribundus non jejunus communicare , quia praeceptum divinum praevalet praecepto Ecclesiastico ; Nilominus praeceptum celebrandi juxta ritum , & ordinem ab Ecclesia praescriptum , ob reverentiam tanto Sacramento debitam , est quoddam praeceptum naturale , quod praevalet praecepto divino positivo ; unde sicut non potest Sacerdos ad dandum viaticum moribundo celebrare sine sacris vestibus , aut sine ara consecrata , aut in fermentato , ita nec poterit celebrare non jejunus ; dummodo moribundus (ut advertit Filliuc. apud eundem Lugo) possit aliud Sacramentum , puta Pœnitentiæ , aut extremæ unctionis suscipere ; aliter poterit non jejunus celebrare , ut probabiliter docet idem Fill. , & Laym. lib. 5. tract. 4. cap. 6. num. 21. Potest etiam ex eodem Lugo Sacerdos moriturus , aut occidendus celebrare non jejunus ad dandum sibi viaticum , si non possit aliter viaticum sumere . Ratio Lugonis est , quia dispensatum univèrsim est ab Ecclesia , quod moribundus non jejunus possit viaticum sumere : cum autem non sit plus celebrare , quam communicare sine jejuniò , sicut licite potest Sacerdos moribundus communicare sine jejuniò , ita poterit celebrare sine jejuniò ad dandum sibi viaticum , si non possit aliter illud sumere . Huic tamen doctrinæ non acquiesco , quia praeceptum non celebrandi sine consueto ritu Ecclesiæ videtur pro quolibet casu militare ; unde censeo , quod tunc possit Sacerdos communicare non jejunus ad dan-

dum sibi viaticum , quando non potest aliud Sacramentum suscipere , quo fiat ex attrito contritus : sicut diximus ex Fill. , & Laym. quod possit non jejunus celebrare ad dandum viaticum alteri moribundo , in hypothesi , quod hic non posset aliud Sacramentum suscipere , & scandalum cesset : sicut etiam , quod possit in eodem casu a Laicis Eucharistia moribundo ministrari , ut posset ex attrito fieri contritus . Non est autem mirum , quod moribundus praesente Sacerdote possit in aliquo raro eventu viaticum sumere ; (ut proinde possit Sacerdos ad illud conferendum non jejunus celebrare) non possit autem Sacramentum Pœnitentiæ ab eo suscipere ; nam , si ita sensibus destituitur , ut non sit mentis compos , erit quidem capax sumendi Sacramentum Eucharistiæ , non secus ac est capax suscipiendi Sacramentum Extremæ unctionis ; non erit vero capax suscipiendi Sacramentum Pœnitentiæ ; eo quod ad ea Sacramenta suscipienda satis sit intentio habitualis ; ad Sacramentum vero Pœnitentiæ requiruntur actus pœnitentis illud constituentes , quos elicere nequit , qui non est sui , ac mentis compos ; Quicquid sit , an huic conferri possit absolutio suo conditione , quod in tract. de Pœnitent. quæst. 5. art. 5. discutiendum erit .

VII. Quæritur quarto , quo tempore Sacramenta conferant gratiam ?

Respondeo , Sacramenta transeuntia (quæ scilicet consistunt in usu , & non sunt permanentia , sicut est sola Eucharistia) conferre gratiam in eo instanti , in quo materia , & forma habent perfectam significationem ; verbi gratia in Baptismo , quando ablutio , & prolatio verborum gignunt perfectum sensum ; dummodo tamen non ponatur obex ; nam si quis cum fictione , seu cum mortali Baptismum suscipiat , recipiet tunc characterem ,
sed

sed non gratiam. Ratio est, quia in eo instanti Sacramenta transeuntia dicuntur suscipi: ergo in eo instanti causant effectus Sacramentales; atque adeo Baptismus in eo instanti causat gratiam, & characterem, nisi detur obex: Cum autem peccatum non sit obex characteri, sed solum gratiæ, cum qua est impossibile, & quam solus amittit Christianus peccando; ideo character semper imprimitur in quacumque valida susceptione Baptismi; gratia vero non nisi quando nullus est obex. Idem proportionaliter dicendum de aliis Sacramentis, quæ consistunt in usu, sive characterem imprimant, ut Confirmatio, & Ordo, sive non imprimant, ut reliqua.

Quod tamen attinet ad Sacramentum permanens, videlicet ad Eucharistiam; si absque fictione, seu citra mortalem culpam illud suscipiatur, confert gratiam in eo instanti, in quo in stomachum traicitur; tunc enim dicitur manducari: Christus autem Dominus manducantibus promisit gratiam, cum dixerit: *Qui manducat hunc panem, vivet in ævum.* Docet præterea Suar. disp. 63. de Euchar. sect. 7. Amicus, Franciscus de Lugo, Isambert., & alii apud Dian. part. 11. tract. 7. resol. 47. quod toto tempore, quo Christus Dominus in stomacho perseverat, gratiam conferat, si nova semper dispositio ponatur ex parte objecti: Et quamvis olim hæc opinio male audierit, nunc tamen ex Lugo disp. 12. de Euchar. sect. 2. n. 46. communiter recipitur, tamquam magis pia, & non levis probabilitatis. Et ratio est, quia cum Eucharistia conferat gratiam per modum cibi nutrientis, & manducatio sit solum conditio requisita, ut cibus nutriat, sequitur, quod quousque Eucharistia est in stomacho, animam nutriat, & gratiam producat, dummodo sit ex parte subjecti nova dis-

Pars V.

positio; Nam sicut lucidum statim illuminat, & quo magis applicatur, magis illuminat, ita Eucharistia quæ operatur, ut supra diximus, per modum causæ naturalis, statim gratiam, quam potest, causat, dum manducatur; & quo majorem dispositionem deinde reperit in suscipiente, dum in stomacho perseverat, eo majorem gratiam producit.

VIII. Dubium tamen est, An etiam Eucharistia cum fictione suscepta reviviscat, recedente fictione, saltem per attritionem?

Respondeo, omnes cum Augustin. lib. 1. de Bapt. cap. 11. contra Donatistas docere, quod Baptismus cum fictione susceptus, recedente fictione, reviviscat, unde non debet iterum suscipi: Ex paritate Baptismi inferunt Doctores communius cum Suar. hic disp. 28. sect. 6., & disp. 63. sect. 8. Lugo disp. 9. sect. 6. & aliis, non solum Confirmationem, & Ordines, quæ sunt pariter Sacramenta irreiterabilia, recedente fictione, reviviscere, & gratiam producere, sed etiam reliqua Sacramenta, præter Eucharistiam; quia Extrema Unctio, & Matrimonium sunt etiam aliquatenus irreiterabilia videlicet, durante eodem mortis periculo, & eodem conjugio; unde expedit, ut gratia per hæc Sacramenta conferatur, obice recedente: Confessio Sacramentalis relate ad idem peccatum, quamvis reiterari possit, non tamen debet: unde data possibilitate hujus Sacramenti validi, & informis, pariter congruum est, ut reviviscat; quia sicut necessarius est Baptismus ad remissionem, mortalis commissi ante Baptismum, ita necessaria est pœnitentia ad remissionem mortalis post Baptismum commissi: Eucharistia tamen, quia non est necessaria ad salutem, & potest iterari, communius docent, quod non reviviscat; hinc enim sequeretur, quod

C 3 Sa.

Sacerdos, qui per totam vitam sacrilege celebravit, si tandem contenteretur, susciperet gratiam cumulatissimam, quam in tot Sacramentis recepisset, unde lucrum ex Sacrilegiis reportaret. Non desunt tamen, qui cum Coninch doceant; quod si obex tollatur, antequam species consumantur, reviviscat; quia tunc Sacramentum adhuc durat, & probabile est, ut diximus, conferre novam gratiam ex opere operato, si nova dispositio accedat. Probabile etiam est, quod aliqui docent (quos tacito nomine refert Henr. lib. 1. cap. 25. num. 7.) etiam consumptis speciebus reviviscere; quia Sacramentum hoc, inter reliqua præstantissimum, non debet carere activitate, qua reliqua pollent. Nec videtur absolum, quod post tot sacrilegia, remoto obice, gratia conferatur, quæ antea collata fuisset, si sine obice Sacerdos celebrasset; sicut non est absurdum, quod post sacrilegium commissum per susceptionem Baptismi cum fictione, remoto obice, gratia conferatur, quæ per Baptismum sine obice suscepta fuisset; id quippe maxime divinam munificentiam commendat.

IX. Dubium præterea est, quomodo fictio, seu obex removeatur?

Respondeo, tolli per illam eandem dispositionem, quam exigebat Sacramenti susceptio; Quare quia Baptismus, & Pœnitentia, quæ sunt Sacramenta mortuorum, non prærequirunt contritionem, sed solam attritionem, ut suscipiantur; ideo, si cum fictione, seu cum mortali recipiantur, removeatur obex, seu deletur peccatum illud mortale, si post Sacramenti susceptionem ponatur attritio: Reliqua vero Sacramenta vivorum, si per accidens possunt causare primam gratiam, ut docent communius, ad hoc, ut reviviscant, sufficit pariter attritio; si vero dicamus, quod non possint per ac-

cidens primam gratiam causare, tunc, ut reviviscant, prærequirunt in peccatore vel attritionem cum Sacramento Pœnitentiæ, vel saltem contritionem; quia has dispositiones in utraque sententia requirunt, ut suscipiantur cum fructu, ut advertunt Vasq., Suar., Con., Lugo. Notandum tamen, quod si quis suscipiat Baptismum cum fictione, & deinde nullo alio peccato post Baptismum commissio atteratur, recipiet post talem attritionem gratiam Sacramentalem propriam Baptismi, qui reviviscit; Si vero hic post Baptismum novum mortale commisisset, non satis est sola attritio, ut Baptismus reviviscat, quia Baptismus non potest delere peccata post Baptismum commissa, nec potest dari in præsentia providentia remissio unius peccati sine alio; quare, ut reviviscat in tali casu Baptismus, requiritur vel attritio cum Sacramento Pœnitentiæ (sic enim posita confessione mortaliū post Baptismum commissorum, datur simul gratia Sacramentalis propria Sacramenti Pœnitentiæ, & propria Baptismi) vel saltem requiritur contritio continens votum pœnitentiæ, qua posita, & datur gratia debita contritioni ex opere operantis, & gratia propria Baptismi ex opere operato. Idem dicas, si quis post susceptum Sacramentum Pœnitentiæ validum, & informe, novum mortale committat; non potest enim per solam attritionem prius Sacramentum reviviscere; cum non possit per illud remitti peccatum commissum post susceptionem illius.

Obijcies primo. Sacramentum in voto susceptum confert sæpe gratiam, quando scilicet votum Sacramenti annectitur dilectioni Dei super omnia, vel contritioni; ut proinde Trid. sess. 13. cap. 8. dicat, effectum Sacramenti quandoque recipi per votum illius; ergo falsum est, quod Sacramen-

menta nunquam causent gratiam ante
ejus susceptionem.

Respondeo, concessio antecedente,
nego consequentiam: Etenim in casu
adducto recipitur gratia ex opere o-
perantis debita tali actui, non vero
ex opere operato debita Sacramento
ex institutione Christi Domini; unde
nec character imprimitur. Intantum
autem Tridentinum dicit recipi effe-
ctum Sacramenti per votum illius, in
quantum recipitur gratia de congruo,
vel de condigno similis illi, quæ per
Sacramentum conferri solet: Sicut a
sole haberi potest effectus ignis, in
quantum haberi potest calor similis il-
li, qui ab igne producit. Ex hoc
autem quod suscipiens Baptismum in
voto nec gratiam ex opere operato,
nec characterem baptismalem susci-
piat, fit, quod alia Sacramenta vali-
de suscipere non possit; cum non sit
intra ovile Ecclesiæ, qui non intrat
in illam per Januam suam, qui est
Baptismus fluminis.

Instabis: Ergo si in ultimo instan-
ti, quo perficitur significatio materiæ,
& formæ Sacramenti, homo moreret-
ur, non reciperet gratiam sacramen-
talem; quandoquidem tunc non esset
in statu viæ, quod videtur absolum.

Respondeo, Vasq. hic disputat. 32.
sect. 9. num. 23. concedere sequelam:
Alii vero docent, Deum ex sua pro-
videntia talem casum non permittere;
vel si permetteret, conferre tunc gra-
tiam in eodem instanti mortis intuitu
Sacramenti cum debita dispositione sus-
cepti. Sicut enim communius docent,
quod si quis cum veniali decedat in eo
instanti, quo moritur, remitteretur
illa culpa per ferventissimum actum
contritionis, vel amoris Dei post mor-
tem elicitem; cum in Purgatorio pœ-
na culpæ illi veniali debita luatur, sed
culpa ibi non eradatur, nec possit a-
nima ad Cælum evolare, antequam
illi culpæ omnes remittantur, cum ni-

hil coinquinatum possit ingredi Re-
gnum Cælorum: Ita dici pariter po-
terit in casu nostro, quod illud instans,
in quo quis moritur, perinde se ha-
beat, ac si moriens sit in statu viæ in
ordine ad recipiendam gratiam Sacra-
mentalem; cum id videatur consonum
dignitati Sacramenti.

Objicies secundo; si Sacramenta,
quæ consistunt in usu, causarent gra-
tiam, quando ultimo completa est si-
gnificatio materiæ, & formæ, verbi
gratia, quando ablutio, & prolatio
formæ est moraliter completa, seque-
retur, quod ablutio, quæ jam præ-
cessit, & verba, quæ præcesserunt,
causarent gratiam: atqui quod fuit,
non potest nunc actu causare: ergo.

Respondeo, duplicem esse senten-
tiam circa causalitatem gratiæ pro-
prium Sacramentorum: Alii volunt,
Sacramenta causare gratiam moraliter,
sive physice existant, sive non; sicut
enim Baptismus sicte susceptus, re-
cedente fictione, in communi senten-
tia causat gratiam moraliter, cum
physice non existat, quatenus scilicet
moveret Deum, ut gratiam physice pro-
ducat: Ita pariter Baptismus, qui se-
cundum ultimam particulam materiæ,
aut formæ existit physice, poterit eo-
dem modo causare moraliter gratiam:
Alii volunt, Sacramenta, quando phy-
sice existunt, causare physice gratiam
per potestatem obedientialem; & in
hac sententia causatur physice gratia
a Sacramentis, solum secundum illam
particulam materiæ, aut formæ, aut
utriusque, quæ actu existit, quando
ultimo completa est significatio mate-
riæ, & formæ Sacramenti. Quare li-
cet verum sit, quod non possint phy-
sice causare gratiam Sacramenta,
quando nullatenus physice existunt,
poterunt tamen illam tunc causare
moraliter, per hoc, quod actiones
Ministri Sacramentorum, tamquam
actiones Christi Domini principaliter

operantis moveant hic & nunc Deum ad causandam physice gratiam intuitu meritorum ejusdem Christi.

X. Quæritur ultimo, physice ne, an moraliter gratiam de facto causent Sacramenta?

Certum est, causam physicam esse illam, quæ reali influxu attingit effectum, ut ignis est causa caloris: Causam vero moralem esse, quæ non reali influxu, sed morali effectum attingit, quatenus realiter movet alium ad causandum physice effectum; seu causa moralis est illa, cujus intuitu alter physice causat effectum: Sic qui consilio, precibus, imperio inducit alium ad homicidium physice ponendum, dicitur causa moralis talis homicidii; & qui meretur gratiam, vel gloriam, exigendo, ut Deus producat physice gratiam, aut gloriam, dicitur causa moralis talis gloriæ: Sic preces dicuntur causa moralis remissionis debiti, si illarum intuitu debitum remittatur, & Chirographum dicitur causa moralis solutionis. Præterea tam causæ physica, quam morales, aliæ dicuntur principales, aliæ instrumentales. Sic ignis dicitur causa physica principalis productiva alterius ignis, & calor relate ad productionem ignis dicitur causa instrumentalis: Sic preces, vel consilium dicuntur causa principalis moralis relate ad homicidium ponendum; & Epistola, per quam preces adhibentur, dicitur causa moralis instrumentalis. His positis,

Respondeo, & dico primo, Sacramenta esse causas morales instrumentales gratiæ. Probatur, quia Deus intuitu Sacramentorum representantium merita Christi producit gratiam: ergo sicut relate ad productionem gratiæ merita Christi Domini sunt causa moralis principalis; ita Sacramenta representantia Christi merita sunt causa moralis instrumentalis. Ita Con., & alii apud Bonac. quod usque adeo

verum reputant, ut censeant Sacramenta solum esse causas morales gratiæ, non physicas; quod verius etiam putat Filliuc. tom. 1. tract. 1. cap. 6. num. 108.

Dico tamen secundo, Sacramenta probabilius non solum sunt causæ instrumentales gratiæ morales, sed etiam causæ instrumentales physica, ita ut physice, & realiter, tamquam instrumenta elevata virtute divina intermediatè reali influxu gratiam attingant. Ita Bellar., Suar. disp. 9. sect. 2., & alii cum Bonac. quæst. 4. punct. 6. Probatur primo ex Scripturis, ubi dicitur, *Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto, &c.*, quæ verba eandem causalitatem videntur tribuere aquæ, & Spiritui sancto, atque adeo sicut Spiritus sanctus causat physice gratiam, ita & aqua. Secundo, quia ex una parte non repugnat, quod causa naturalis per potentiam obedientialem elevetur ad effectum supernaturalem; Sic Christi Humanitas fuit instrumentum physicum efficiendi gratiam, & miracula; sic intellectus, & voluntas elevantur ad eliciendos actus supernaturales; & ignis inferni elevatur ad torquendos spiritus: Ex altera parte dignius de Sacramentis sentimus, si dicamus non esse nuda signa, & veluti Chirographa, seu epistolas representantes merita Christi, quorum intuitu gratia producat, sed esse vere causas infallibiliter effectivas gratiæ per potentiam obedientialem: ergo dicendum, esse etiam causas instrumentales physicas; quando tamen sic possunt causare, hoc est quando physice existunt; nam quando physice non existunt, (ut accidit, quando Baptismus, verbi gratia, recedente fictione, causat gratiam) tunc procul dubio non nisi moraliter causant: Et idem dicas de reliquis partibus Sacramenti, quæ præcesserunt, quando existit ultima pars, per quam ultimo

com-

completur significatio materiæ, & formæ Sacramenti. Et eodem modo solum causantur moraliter auxilia particularia, quæ exigit quodvis Sacramentum relate ad finem, ad quem est institutum: Et solum moraliter causatur a Sacramentis remissio pœnæ; cum talis remissio non sit quid physicum.

Rogabis, quid sit ista potentia obedientialis, per quam Sacramenta physice causant gratiam?

Respondeo esse aptitudinem in creatura, per quam nata est obedire Deo ad producendum scilicet cum Omnipotentia quicquid non implicat contradictionem: Quare non est aliquid distinctum ab ipsa creatura, sed est idem esse creaturæ, quod quia subiectum Deo est, natum est illi obedire. Disputant tamen Scholastici, Utrum qualibet creatura habeat hanc potestatem obedientialem, an vero sola creatura activa, quæ scilicet potest effectum aliquem naturalem producere, ita ut talis activitas adjuncta ab Omnipotentia possit elevari ad effectum supernaturalem. Probabilius cenſeo, cuilibet creaturæ, etiamsi nullam activitatem naturalem habeat, inesse tale inchoamentum virtutis, vi cuius possit cum consortio Omnipotentia elevari ad producendum quodlibet: Sic enim magis consentanea de creatura subiecta Deo sentimus, ita ut etiam in hoc Deo subijciatur, ut possit illi obedire. Quod si creatura careret tali potentia obedientiali congenita, adhuc possent Sacramenta per qualitatem inhærentem elevari ad effectum supernaturalem, ita ut effectus supernaturalis tribueretur Sacramentis, non quidem per accidens, ut calefactio per accidens tribuitur aquæ calidæ, sed per se: Ad eum enim modum, quo corpus beatum per se illuminat, quia exigit lucem, qua illuminet; ita quia Sacramenta sunt actiones factæ

nomine Christi, ideoque continent meritum, & exigentiam talis qualitatis supernaturalis per se, & non per accidens effectum supernaturalem producerent. Et idem dicas, si omnipotentia non quomodocumque ex pacto assisteret, sed speciali modo in-existeret in Sacramentis, sicut Deus speciali modo inexistit Christo per unionem hypostaticam, & in Justo per gratiam, adeo ut si non esset immensus, adhuc in iis esse deberet: Sicut enim in Incarnatione Verbum descendit de Cœlis, & peculiari pariter il-lapsu Trinitas descendit in animam Justo, juxta illud Christi Domini, *Ad eum veniemus, & mansionem apud eum faciemus*; ita pariter Spiritus sanctus in Sacramentis specialiter illabitur, & manet, ut notat D. Ambrosius lib. 1. de Sacram. cap. 5. dicens: *Non sanat aqua, nisi Spiritus sanctus descenderit, & aquam consecraverit*: Et inferius dicit: *Spiritus sanctus manens in Sacramentis latenter operatur*. Sed hac de re fusius in Scholastica Theologia diximus agendo de Sacramentorum activitate

ARTICULUS VI.

De Secundario effectu Sacramentorum, qui est Character.

- I. Quid sit Character Sacramentalis?
- II. Quam connexionem inter se habeant Characteres Baptismi, Confirmationis, & Ordinis?
- III. Quinque sunt Characteris hujus proprietates.
- IV. Congruum fuit, ut solum a tribus Sacramentis irreiterabilibus Character imprimeretur in anima indelebiter.
- V. Quid in Sacramentis nova legis dicatur esse, Res tantum, Sacramentum tantum, & Res simul, ac Sacramentum?

I. **C**haracter est vox græca significans firmam figuram, aut signum, quo res aliqua ab alia discernatur; sicut ovis ferro candenti signata distinguitur a non signatis. In hoc sensu Patres accipiunt Characterem impressum in anima a tribus Sacramentis Baptismi, Confirmationis, & Ordinis: Nam per Characterem Baptismi Christianus, ac domesticus Christi a non Christiano discernitur; per Characterem Confirmationis discernitur miles fortis Christi a milite invalido; per Characterem ordinis discernitur Minister Christi a non Ministro, seu ordinatus a laico.

Quæritur primo, quid sit iste Character, seu signum, & nota talis distinctionis?

Respondeo, esse qualitatem quandam specialem impressam, seu infusam a Deo in animam, qua homo redditur aptus ad Sacramenta recipienda, vel administranda, aut ad alia divini cultus opera. Ita communiter ex D. Th. 3. part. quæst. 63. art. 2. dicitur *Qualitas spiritualis*, & in hoc convenit cum aliis qualitatibus spiritualibus, sive talis qualitas reducatur ad qualitatem, quæ dicitur potentia, ut vult D. Thom. quia per Characterem homo fit aptus ad recipiendum, & ad operandum, &c; sive reducatur ad habitum, & dispositionem sine ordine ad operationem, ut putat Suar.: Sicut enim pulchritudo, & sanitas est bona dispositio corporis, ita putant, quod Character sit veluti pulchritudo, & bona dispositio animæ, quæ habet rationem habitus, quia est difficile mobilis. Dicitur *impressa in anima*, ut denotetur, quod Angeli, qui Sacramenta non recipiunt, nullum habeant Characterem, & anima etiam separata characterem retineat. Christus Dominus characterem non habet; tum quia Sacramenta præter Eucharistiam non recepit; tum

etiam quia character est signum servorum, Militum, ac Ministrorum; Christus autem dominus est, Pastor, Dux, & Dominus. At Beata Virgo, quia Sacramentum Baptismi, & Confirmationis recepit, utrumque habet characterem. Dicitur demum, *qua homo redditur aptus &c.*, ut ostendatur munus, & finis characteris; nam character Baptismi disponit hominem ad reliqua Sacramenta recipienda; & ideo dicitur janua Sacramentorum: Character Confirmationis disponit magis ad reliqua Sacramenta suscipienda, necnon ad eliciendos actus fidei: Character Ordinis disponit ad exercenda munera & opera cuiusque Ordinis propria. Hinc D. Th. loc. cit. characterem baptismalem vocat potentiam passivam, quia datur ad recipiendum; alios vocat potentias activas, quia præcipue dantur ad operandum.

II. Notandum præterea, Characteres istos habere inter se quandam connexionem: Nam Characteres Confirmationis, & Ordinis necessario supponunt characterem baptismalem; & ideo si Confirmatio, aut Ordo conferantur non baptizato, invalide conferuntur: Character tamen Ordinis non habet necessariam connexionem cum characterem Confirmationis; unde non confirmatus valide ordinatur. Imo Henriq. lib. 10. cap. 17. putat, quod citra culpam mortalem hic ordinaretur. Demum characteres Ordinum nec habent inter se necessariam connexionem; unde ordinatio facta per saltum valida est, si scilicet quis ordinetur Sacerdos, prætermisso ordine Diaconatus.

III. Ex dictis infertur, quinque esse proprietates characteris. Nam primo character consecrat animam Deo, tamquam templum quoddam: quare sicut in templo facilius exauditur oratio, excitatur devotio, dæmones arce-

arcentur; ita in anima habente characterem. Secundo per illum transit homo in Jus Dei speciale; unde Apost. primæ ad Corinth. 6. ait: *Non estis vestri*, &c. Tertio per characterem assimilamur Christo, sumus ejus membra, & distinguimur ab aliis; Quarto est signum indelebile, quæ recipiatur in anima incorruptibili, quæ nullum habet contrarium; unde in æternum durabit, etiam in damnatis: Congruum autem fuit, quod per peccatum character non deperdat, quia aliter deberet homo post peccatum iterum baptizari, ordinari &c. Demum per characterem disponimur ad alia Sacramenta vel recipienda, vel administranda, &c.

Dices; In Patria habitus fidei, & spei supernaturalis desinunt, manente sola charitate, juxta illud Apost. *Charitas nunquam excidit*: idque, quia fides, & spes in Patria non deserviunt, cum tales actus non exercentur: ergo pariter desinere debet character, cum cesset ejus finis.

Respondetur, omisso antecedente, nego consequentiam: quamvis enim post mortem non remaneat potestas suscipiendi, aut conferendi Sacramenta; non proinde cessat finis characteris, qui est obsignare animam tamquam scriptam ad Christi familiam, militiam, aut ministerium, in decus, & ornamentum Beatorum, & in dedecus, & confusionem damnatorum.

IV. Quæritur secundo; quænam Sacramenta imprimant characterem?

Respondeo, neque Sacramenta legis naturæ, neque Sacramenta legis scriptæ impressisse characterem ullum. Ita fere omnes Theologi. Scotus putavit, Circumcisionem impressisse characterem. Sed communiter rejicitur, quia nec auctoritas, nec ratio firma stant pro hac sententia. Sacramenta vero legis novæ solum tria enumerata Baptismi, Confirmationis, & Or-

dinis imprimunt characterem, & ideo sunt simpliciter irreiterabilia, ex Trid. sess. 7. cap. 9. cum non debeant iterum imprimere, quod semel impressum est indelebiter. Congruitas hujus institutionis fuit, quia per ista Sacramenta homines deputantur ad aliquem gradum, & officium particulare; moris quippe est, ut qui officia habent particularia, præsertim publica, habeant etiam peculiaris signa, quibus discernantur: Homo autem per Baptismum fit Christi domesticus, & de ejus familia; unde ab aliis per signum stabile discerni debuit: Per Confirmationem qui erat domesticus Christi, fit ejus miles, unde pariter a non militibus debuit discerni: Per Ordinem fit Minister Christi, qui est gradus peculiaris: unde pariter debuit habere suum distinctivum. Reliqua vero Sacramenta, quia non conferunt specialem gradum aut officium, non exigebant speciale discriminativum, ut notat Scotus in 4. dist. 6. quæst. 10.; Nam quod domesticus possit comedere, & bibere, quod possit recuperare gratiam sui domini, & in extremo agone specialiter muniri, quod possit generare, &c. non sunt officia particularia, quæ requirant specialem designationem.

V. Missis aliis, quæ de Characterem Sacramentali discutiuntur in Scholastica Theologia, illud hic notandum ex communi Doctorum; tria esse in Sacramentis novæ legis: videlicet datur in iis Res tantum, Sacramentum tantum, & Res simul, & Sacramentum. Dicitur *Sacramentum tantum* id, quod significat, & non significatur; & hujusmodi est in omnibus Sacramentis materia & forma. Dicitur *Res Sacramenti tantum*, quæ significatur, & non significat; & hoc est Gratia. Dicitur demum *Res simul, & Sacramentum*, quod significat, & significatur; & hujusmodi est character

in

in Sacramentis; a quibus impri-
mitur; quia simul ab iis significatur,
& simul significat potentiam expli-
catam suscipiendi & ministrandi Sa-
cramenta. In Eucharistia Corpus
Christi dicitur esse Res simul, & Sa-
cramentum; Sic etiam in Extrema un-
ctione dicitur Res simul, & Sacra-
mentum Sanitas corporalis, quia si-
gnificat sanitatem spiritualem, & si-
gnificatur a materia, & forma talis
Sacramenti. In Matrimonio vero vin-
culum Conjugum habet rationem rei
simul, & Sacramenti: Et in Sacra-
mento Pœnitentiæ contritio, ut docent
communius; quatenus enim per Con-
fessionem significatur, est res, & qua-
tenus per Confessionem significat re-
conciliationem cum Deo, & pecca-
torum remissionem, est Sacramen-
tum. Ubi tamen duo advertenda.
Primum est, nomine Sacramenti hic
non venire signum practicum gratiæ,
nec partem constitutivam Sacramenti,
sed solum venire signum pertinens
ad Sacramentum; Character enim ne-
que est signum practicum gratiæ, ne-
que Sacramentum constituit: Alterum
est, quod non sit necesse invenire in
omnibus Sacramentis id, quod sit res
simul, & sacramentum, quamvis Do-
ctores conentur illud adinvenire.

ARTICULUS VII.

De Suscipiente Sacramentum.

- I. *Non nisi Viatores sunt capaces Sacra-
mentorum.*
- II. *Fetus animatus probabiliter est ca-
pax Baptismi, quamvis nondum
sit egressus ex utero Matris, si
possit aliquantulum abluui.*
- III. *Quanam intentio requiratur in su-
scipiendis Sacramentis?*
- IV. *Intentio coacta sufficit, non tamen
relate ad Matrimonium.*
- V. *Quandonam requiratur intentio ex-*

*pressa, & formalis ad sacramen-
ta recipienda?*

- VI. *An possit Extrema Unctio sub con-
ditione conferri iis, qui videntur
in statu peccati mortalis decedere?*
- VII. *Nec intentio suscipiendi Sacramen-
ta, (Matrimonio excepto) sub con-
ditione de futuro, nec intentio in-
directa, nisi stet cum intentione ha-
bituali, sufficiunt ad valide ea su-
scipienda.*
- VIII. *Ad valide Sacramenta suscipien-
da (Pœnitentia excepta) nulla re-
quiritur dispositio in suscipiente præ-
ter intentionem consonam.*
- IX. *Ad fructum vero Sacramenti reci-
piendum requiritur sua animi dis-
positio.*
- X. *Quandonam liceat a Ministris indi-
gnis Sacramenta suscipere?*

I. **Q**Uæritur primo, quinam sit
capax suscipiendi Sacra-
menta?

Respondeo solos homines viatores
esse capaces. Ratio est, quia institu-
ta ea sunt solum in salutem, & re-
medium hominum, ideoque sunt si-
gna sensibilia; Proinde Angeli sunt
eorundem incapaces; tum quia sunt
spirituales; tum etiam, quia pecca-
tum eorum est irreparabile, cum non
habeant liberum arbitrium flexibile,
ut notat D. Th. part. 1. quæst. 65.
Ubi autem Psalm. 77. dicitur, *Panem
Angelorum manducavit homo*, fit sen-
sus, quod Angeli spiritualiter panem
manducant, non quia suscipiant Sa-
cramentum Eucharistiæ, sed quia Chri-
sto uniuntur, & fruuntur in æterna
beatitudine. Nec Beati sunt Sacra-
mentorum capaces, cum non possint
in gratia crescere. Animalia irratio-
nabilia possunt Eucharistiam come-
dere, non tamen dicuntur Sacramen-
tum suscipere, quia non recipiunt Eu-
charistiam spiritualiter, & sacramen-
taliter, sed solum materialiter. Imo
et;

etiam homo, si comedit Eucharistiam, nolens Sacramentum suscipere, susciperet illam per modum bruti materialiter; & non Sacramentaliter; unde non diceretur suscepisse Sacramentum, nec satisfaceret præcepto communionis annuæ. Sic etiam materialiter tantum potest Eucharistiam suscipere, qui caret Baptismo; hic enim prærequiritur, ut possint valide reliqua Sacramenta suscipi.

II. Præterea notandum, non omnes homines esse semper cuiusvis Sacramenti capaces: Omnes quidem sunt capaces Baptismi, non tamen antequam aliquatenus nati sint; dicente Domino, *Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto, &c.*, unde supponitur prima natiuitas. Probabile tamen est, (ut fufe diximus in Theologia Scholastica disp. 1. de Gratia quæst. 7.) sufficere, quod abluantur, dum sunt in utero Matris, si possit id fieri per aliquod instrumentum, aut dissecato latere Matris; cum etiam dicatur natus, qui est conceptus in utero, juxta illud Matth. primo, *Quod enim in ea natum est*, ubi fermo est de Christo Domino, qui in utero Beatissimæ Virginis erat conceptus. Et quia hæc opinio est valde probabilis, ut constat ex iis quæ luculenter, ac eruditissime congerit non semel in suis Opusculis, ac in tractatu Probabilitatis P. D. Gabriel Gualdo Clerico Regularis; & alii apud Dianam p. 2. tr. 15. ref. 43. & p. 5. tr. 3. ref. 12. idcirco si possit hoc pacto Baptismus conferri fœtui animato nondum egresso ex utero Matris, & periculum subsit, quod aliter sine Baptismo sit decessurus, datur obligatio conferendi illi hoc pacto sub conditione Baptismus; ne si sit capax, gloria æterna privetur. Pariter omnes homines capaces sunt Confirmationis, sed non nisi post Baptismus, sine

quo sicut Eucharistia non nisi materialiter suscipitur, ita reliqua Sacramenta omnino invalide. Matrimonium, & Pœnitentia requirunt certam ætatem: Extrema Unctio præsupponit periculum mortis, & quod potuerit peccare illam suscipiens. Ordo pariter requirit sexum virilem.

III. Quæres secundo: Qualis intentio requiritur in suscipiente, ut valide Sacramenta recipiat?

Respondeo, & dico primo, qui nunquam ratione usi sunt, ut infantes, & perpetuo amentes, possunt suscipere omnia Sacramenta, quorum sunt capaces, etiam si nunquam præcesserit formalis intentio ea recipiendi, adeoque cum sola intentione interpretativa; Certum quippe est inter catholicos esse pueros, & perpetuo amentes capaces Baptismi, necnon Confirmationis, ac etiam Eucharistia; cum olim infantibus utrumque hoc Sacramentum conferretur post Baptismum; Nunc tamen Eucharistia non est danda iis, qui nunquam usum rationis habuerunt, ut notat Becan., Conink., Tambur. saltem ex tacito Ecclesiæ præcepto: Et consultius est juxta Ecclesiæ usum, (tum ne iteretur, tum ut devotius sumatur) non dare Confirmationem ante rationis usum. Certum etiam est, esse eisdem incapaces Matrimonii, & Pœnitentiæ, cum utrumque hoc Sacramentum requirat actus liberos in suscipiente. Incapaces pariter sunt Extremæ Unctionis, quia hoc Sacramentum iis duntaxat conferri potest, qui potuerunt peccare; Quamvis ex Rituali dandum iis sit, quando dubitatur, an usum rationis habeant. Quod attinet ad Sacramentum Ordinis, D. Th. in supplemento quæst. 39. art. 2. cum communi docet, quod valide ab iisdem suscipiatur, (non secus ac Baptismus, Confirmatio, & Eucharistia) Constat id ex Innoc. III. decreto lib. 5. de-

3. decret. tit. 29. ; ubi conceditur, quod promotus ad Ordines ante annos discretionis sine eorundem iteratione possit in iis ministrare, quia scilicet valide illos suscepit: Esto peccet graviter, qui pueris illos confert; & sic ordinatus non tenetur ad Castitatem vi voti, nisi illud postmodum ratificaverit: Et hæc est ratio, cur ad Ordines suscipiendos sufficiat in pueris intentio interpretativa, ut diximus art. 4. num. 7.; quia scilicet Ordo Sacer fert in illo solum favorem, non vero onera annexa, nisi velit post usum rationis in eo statu perseverare.

Dico secundo, adultus, qui invitus Sacramentum suscipit, invalide illud suscipit, si loquamur de Sacramento transeunte: Sicut etiam adultus, qui nunquam habuit voluntatem suscipiendi Sacramentum, & deinde incidit in amentiam, ut docet expresse Innoc. III. cap. *Majores* de Baptismo §. *Item queritur*: Et idem etiam communiter docent de adulto, qui nunquam Sacramentum expetiit, ne implicite quidem. Et ratio est ipsa Christi Domini institutio, quæ ex communi Doctorum, & Ecclesiæ sensu cognoscitur: Congruitas autem fuit, quia non deicit beneficia hæc maxima conferri adultis invitis, aut non expetentibus illa. Si tamen loquamur de Sacramento permanente, hoc est de Eucharistia, valide profecto ab iisdem suscipitur, ut patet; quia ante ejus usum Sacramentum est adæquate constitutum, sed suscipitur materialiter tantum, & sine fructu; non vero in quantum Sacramentum est: non secus ac si a bruto susciperetur (imo sacrilege suscipitur, quando invincibilis ignorantia non excusat) Et ratio ex Lugo disp. 1. de Euchar. num. 121. est, quia intentio accipiendi Sacramentum Eucharistiæ est quasi applicatio cibi spiritualis, sicut contactus

cibi corporalis est conditio ad hoc, ut cibus causet suum effectum: Quare qui Eucharistiam comedit solum ad explendam famem, aut qui hostiam recipit, nesciens eam esse consecratam, pariter sine fructu recipit Sacramentum, quia sine intentione illud recipiendi.

Dices: Valide, & cum fructu recipitur Extrema Unctio a destitutis ulu rationis propter voluntatem generalem, & interpretativam, quam habent suscipiendi Sacramenta, quoties possunt; Et ideo communiter docent apud Croix lib. 6. punct. 1. num. 172., quod lapsio in amentiam, qui antea peccare potuerit, conferri possit in articulo mortis Extrema Unctio, quamvis nihil de ea olim sciverit, propter generalem, & interpretativam voluntatem, quam habet suscipiendi suo tempore illud Sacramentum, ut diximus art. 4. num. 7. ergo etiam satis est talis voluntas interpretativa ad suscipiendam cum fructu Eucharistiam ab eo, qui comedit hostiam, quam nescit esse consecratam.

Respondeo, concesso antecedente, nego consequentiam. Ratio est, quia intentio generalis, & interpretativa, quam quilibet habet, non est nisi recipiendi Sacramenta necessaria ad salutem more, & ritu Christiano in articulo mortis; & ideo, si destitutus sensibus in articulo mortis conferatur Eucharistia, fructuose illam recipiet; nemo autem habet voluntatem generalem suscipiendi Eucharistiam, quando comedit more profano in mensa, ac vescitur cibis quotidianis; & ideo in casu nostro Eucharistia non suscipitur cum fructu. Eodem pacto licet infanti valide conferatur Ordo Sacer; cum non requiratur in illo intentio suscipiendi illum, nisi tantum interpretativa, ut in Baptismo: At, si Ordo conferatur adulto dormienti, vel

ei, qui post usum rationis incidit in amentiam, invalide confertur, cum non detur in illis intentio sufficiens ad Ordinem recipiendum: Nam quilibet solum habet intentionem generalem recipiendi Sacramenta communia, maxime in statu necessitatis, videlicet in periculo mortis; Ordo autem non est huiusmodi.

Dico tertio; ut valide Sacramenta suscipiantur ab adultis, satis est intentio suscipiendi illa mere habitualis, quæ scilicet aliquando fuerit, & non sit deinde retractata: Excepto tamen Matrimonio, in quo cum suscipientes Matrimonium sint etiam Ministri, habere debent saltem intentionem virtualem, quæ sit causa exprimendi hic, & nunc consensum, vel per ipsos conjuges, vel per procuratores, in quibus mandatum Principalis moraliter perseveret. Ratio est, quia intentio ex parte suscipientis non influit in Sacramentum efficienter, sicut intentio Ministri, sed solum se habet ut conditio necessaria ex parte subjecti, ut susceptio sit voluntaria; ad hoc autem satis est voluntas habitualis, seu præterita, non retractata. Et ratio a priori est, quia sicut in reliquis actionibus, ut aliquis dicatur humano modo operari, debet habere intentionem saltem virtualem; contra vero ut aliquis dicatur voluntarie recipere, satis est intentio habitualis; ita in Sacramentis ministrandis requiritur intentio saltem virtualis, in suscipiendis vero habitualis.

IV. Notandum tamen, intentionem hanc diversimode in diversis Sacramentis requiri. Nam primo ad valorem Matrimonii non satis est intentio coacta, ut communiter docent, sive id proveniat ex natura talis contractus, sive ex lege Ecclesiæ irritante matrimonia contracta per metum gravem injuste incussum ad illud extorquendum: Contra vero ad valorem

reliquorum Sacramentorum satis est tam in Ministro, quam in suscipiente intentio coacta; quia metus non tollit voluntarium simpliciter, ut patet; unde vere peccat, qui metu mortis incensat idolum. Hinc licet Ecclesiæ ad continentiam obliget, qui sponte vult sacros Ordines suscipere, & culpabiliter renuit emittere votum castitatis; nihilominus qui coactus Ordines Sacros vult suscipere, ita valide ordinatur, & Characterem suscipit, ut ad continentiam non teneatur, possitque seculo scandalo nubere, ut suo loco dicetur. Ratio est, quia, ut notat Conink disp. 20. dub. 14., Ecclesiæ non obligat ad continentiam illum, quem non potest obligare votum; in hoc autem casu votum castitatis, utpote gravi metu emissum, irritatur in cap. 1. & 6. *De his, quæ vi*; ubi non est solum sermo de voto religionis, sed probabiliter de quovis voto; Imo probabiliter ex Soto, Nau; Conink loc. cit. jure naturæ est irritum tale votum; ergo per metum gravem ordinatus nullatenus ad continentiam tenebitur.

Ubi notanda est disparitas ex Conink inter juramentum, & votum; nam juramentum metu extortum a promissario obligat; quia posita promissione facta homini, juramentum tali promissioni superadditum obligat ad illam implendam in reverentiam Numinis invocati. At votum metu extortum non obligat, vel quia Deus non acceptat promissionem non liberam, ac spontaneam; vel quia, quamvis jure naturæ votum simplex metu extortum validum sit, Ecclesiastico saltem jure irritatur, ut docet Sanch. lib. 4. disp. 14.

V. Secundo, ad valide suscipiendum Sacramentum Baptismi in adulto requiritur intentio expressa, & formalis (quamvis habitualis) recipiendi illud, quia, ut ait Suar., Baptismus

ptismus est janua, per quam in Ecclesiam intratur; & in ea fit prima professio fidei, & legis Christianæ. Verum Conink quæst. 64. num. 103. Dicast., & alii apud Croix lib. 6. punct. 1. num. 168. putant satis etiam esse implicitam petitionem Baptismi, qualis est in eo, qui habet veram saltem attritionem de peccatis, verbi gratia, propter pœnas aternas, quas mereretur; censetur enim implicite petere Baptismum, quamvis de eo nunquam audierit; quia talis dolor includit virtualiter propositum servandi omnia præcepta, inter quæ unum est præceptum suscipiendi Baptismum: Lugo tamen disp. 9. de Sacram. num. 130. negat hanc sufficere, ut possint infideles ignorantes invincibiliter veram fidem in phrenesi baptizari, ob voluntatem illam generalem servandi omnia præcepta divina, inter quæ est præceptum Baptismi: Et idem docet de Judæis servantibus legem Moysis cum ignorantia invincibili veræ legis, ac de iis, qui in phrenesim inciderunt, antequam eis prædicaretur Evangelium; quia in his non præsumitur voluntas suscipiendi Baptismum. Equidem tamen cum Croix, & aliis ab eo laudatis censeo non esse his in casu adducto denegandum Baptismum sub conditione.

Similiter ad valide suscipiendum Sacramentum Pœnitentiæ requiritur intentio explicita suscipiendi illud; quia, ut notat Suar. & Lugo apud Conink, ut possit Judex in foro Sacramentali proferre sententiam, requiritur, ut pœnitens confessionem peccatorum sensibilibiter ordinet ad absolutionem impetrandam: Contra vero ad Extremam Unctionem, & Eucharistiam valide, & cum fructu suscipiendam satis est voluntas implicita, & generalis, quam quilibet Christianus habet vivendi, & moriendi in Ecclesia catholico ritu, & cum Sacramentis pro mortis

articulo constitutis; & quia Ecclesia intentionem hanc præsumit de omnibus, quos non constat esse in statu peccati, ideo Extremam Unctionem cuilibet ægroto in mortis periculo dat, etiam sensibus destituto; necnon Eucharistiam etiam amentibus in articulo mortis, si non sit periculum irreverentiæ, & rationis usum aliquando habuerint; nam amentibus ab infantia non esse dandam, quia reputandi sunt ut infantes, docent communiter, ut supra diximus apud Tambur. Quamvis enim ex August. Ambros., Dionys. Areopag. apud Becan. cap. 23. de Sacram. in specie quæst. 2., olim consueverint dare infantibus Eucharistiam, & consuetudinem istam pro circumstantiis illius temporis approbarit Trident.; Nunc tamen non expedire ob reverentiam Sacramenti, certum est. Præterea Conink loc. cit. putat, cuilibet baptizato existenti in gratia, qui usum rationis habuit, valide conferri Confirmationem, quia hoc ipso, quod pie, & catholice vixit, censetur aliquo modo desiderasse sibi conferri ea Sacramenta, quæ omnibus Christianis sunt valde utilia, inter quæ est Confirmatio: Secus est de Ordine, quia, cum tantam status mutationem contineat, nemo potest censerri illum petere, si non habuerit aliquando expressam voluntatem illum suscipiendi.

VI. Rogabis: An Extrema unctio danda sit iis, qui in statu peccati mortalis statim sensibus destituti gravi morbo laborant?

Respondeo, dandam esse omnibus, nisi certo sciatur aliquem esse in mortali, & de eo non esse attritum; facile autem præsumi debet, quod quis sit attritus, nisi forte aliquando in ipso actu peccandi ita destituatur ratione, ut humanitus impossibile sit eum doluisse de peccatis, ut expresse docet August. lib. 1. de adulterinis conjugis

jugiis cap. i. ubi ait: *Ego non solum alios catechumenos, verum etiam ipsos, qui viventium conjugii copulati retinent adulterina consortia, cum salvos corpore in his permanentes non admittamus ad Baptismum; tamen si desperati, & antea se poenitentes jacuerint, nec pro se respondere potuerint, baptizandos puto.* Ubi notat Conink, D. August. loqui de iis, qui nulla signa poenitentiae dare possunt; aliter pro se respondere possent: dum autem dicit jacere poenitentes, ostendit, quid praesumendum sit, & quid necessarium sit ad fructum Baptismi recipiendum; ut constat ex iis, quae subdit, dicens: *Quis enim novit, utrum ante staturum perseverare in peccatis, donec essent baptizandi?* Et consequenter instante mortis periculo, & urgente necessitate Baptismi, praesumendum est, quod doluerint de peccatis. Hinc sequitur, quod probabiliter iisdem conferri possit absolutio Sacramentalis, saltem sub conditione; nam procul dubio conferenda est moribundo absolutio, si illam ante petierit; qui autem catholice, etiam in peccato, vixit, censetur implicite petiisse Sacramenta, quae conferri solent in articulo mortis; sicut qui conteritur, implicite petit Sacramentum Poenitentiae; cum velit observare omnia praecipua, inter quae est praecipuum confitendi: Quamvis autem ad absolutionem Sacramentalem praemitti debeat attritio, & confessio sensibilis peccatorum; at praesumendum facile, quod peccator instante mortis periculo doleat interius de peccatis; & anxietas illa praesumenda est, quod sit petitio sensibilis Sacramenti, & confessio sensibilis sufficiens, eo quod melior dari non possit: Nisi tamen aliquando, ut diximus, aliquis in ipso actu peccandi statim destituatur sensibus, ut impossibile humanitus sit eum dolere. Breviter dicendum, quod si possit huic

Pars V.

moribundo dari absolutio sub conditione, (ut fere semper ea dari sic potest) poterit pariter ei dari Extrema unctio pariter sub conditione, si scilicet sit dispositus: non enim irrogatur injuria Sacramento, si sub conditione conferatur, quando non est moraliter certum, quod non possit prodesset.

VII. Dico quarto. Intentio suscipiendi Sacramentum sub conditione de futuro non satis est ad valide Sacramentum suscipiendum. Ratio est, quia non potest effectus Sacramenti suspendi, posita ejus materia, & forma, ut supra ostendimus art. 4. num. 7. cum de Intentione Ministri; ubi diximus, excipiendum esse Sacramentum Matrimonii, in quo ejus effectus non suspenditur, supposita materia, & forma, seu contractu absoluto Conjugum, per hoc, quod habeatur intentio contrahendi sub conditione de futuro.

Dico quinto; Intentio indirecta, qua quis aliquid censetur velle in causa, secundum se non sufficit ad valide suscipiendum Sacramentum: Verbi gratia, si quis credens se ebrium baptizandum, sponte se inebriaret, invalide baptizaretur: Ratio est, quia cum hac voluntate se inebriandi in eo casu, in quo est baptizandus, stare potest expressa voluntas contraria non suscipiendi Baptismum: ergo illa sola intentio indirecta non sufficit, nisi cum ea stet simul expressa voluntas suscipiendi Baptismum in ebrietate; sic enim habetur intentio habitualis requisita.

Confirmatur, & explicatur; qui libere aliquid facit, ex quo praevidet aliquid per accidens sequitur, non censetur velle hunc effectum, nisi teneatur illum vitare: Verbi gratia, mulier prodiens libere cum moderato ornatu, & praevidens ex suo aspectu aliquem in genere excitandum ad

D

pec-

peccatum, non censetur velle tale peccatum: tunc solum censetur velle huiusmodi peccatum, quando tenetur illud vitare, puta si absque ullo recto sine procaciter se ornat, praevidendo, quod sit ab aliquo turpiter concupiscenda: ergo in casu nostro, qui sponte inebriatur praevidens se baptizandum, non censetur velle Baptismum; cum non teneatur ab eo abstinere; atqui Baptismus invalide suscipitur ab adulto, nisi aliqua voluntas illius praecesserit: ergo si solum praecessit voluntas ista indirecta, invalide suscipitur: Secus vero si cum tali intentione indirecta habeatur etiam intentio habitualis suscipiendi Sacramentum, ut notavimus art. 4. laud. num. 8.

VIII. Quæritur tertio; Quænam alia dispositio, præter intentionem explicatam, requiratur ad valide Sacramenta suscipienda?

Respondeo, nullam aliam dispositionem requiri ad valorem Sacramenti, præterquam in Sacramento Pœnitentiæ, ad quod prærequiruntur actus fidei, spei, attritionis, &c. de quibus suo loco. Cæterum alia Sacramenta etiam ab hæreticis valide suscipi possunt, si habeant intentionem faciendi, quod facit Ecclesia, aut quod instituit Christus Dominus, ut patet inductione; nam tria Sacramenta imprimentia characterem idcirco non sunt iteranda, si suscepta sint indigne, quia peccatum non obstat eorum valori; idemque dicas de Matrimonio, & Extrema Unctione, quæ iterari non possunt, durante eadem conjuge, & eodem morbo: Eucharistiam, quæ est Sacramentum permanens, valide suscipi etiam a peccatoribus manifestum est. Ratio autem a priori est, quia aliud est Sacramentum, aliud est effectus Sacramenti, videlicet gratia, quæ ad Sacramentum consequitur; peccatum autem licet opponatur gratiæ, non opponitur Sacramento; atque adeo qui

nullam habet dispositionem ad gratiam, potest valide Sacramentum suscipere; excepto Sacramento Pœnitentiæ, ad cuius valorem requiritur attritio, quæ impossibilis est cum peccato.

Quæritur quarto, quænam dispositio requiratur ad suscipiendum fructum Sacramenti?

IX. Respondeo, præter intentionem explicatam, requiri capacitatem ad valide suscipiendum Sacramentum; idque tum jure divino, tum Ecclesiastico: Unde sacrilege peccat femina suscipiens Ordines Sacros; vel Sacerdos, aut Professus, aut habens aliud impedimentum dirimens matrimonium, qui ducit uxorem; aut sanus, qui velit sumere Extremam Unctionem, aut accedens ad Sacramenta habens excommunicationem, &c. Secundo requiritur dispositio animi ad gratiam recipiendam, ita scilicet ut saltem habeatur attritio ab eo, qui accedit ad Baptismum, vel Pœnitentiam; & sit in gratia, qui accedit ad reliqua Sacramenta vivorum, ita ut magis peccet, qui suscipit Sacramentum indigne, quam qui ministrat indignis; quia major videtur irreverentia impedire, ne actio Sacramentalis, quæ est actio Christi Domini, habeat effectum suum primum, videlicet gratiam, reddendo Sacramentum frustraneum, ac velut inutile, quam facere eandem actionem sine debita decentia, non auferendo ab ea, quantum est ex se, ejus effectum, & utilitatem. Demum non debent sumi Sacramenta a Ministris indignis, ut mox explicabimus.

X. Quæritur quinto, an liceat aliquando accipere Sacramenta ab indignis Ministris?

Respondeo, & dico primo: ab excommunicato vitando nullatenus licet accipere Sacramenta, cum cuilibet prohibitum sit communicare cum illo:

lo : unde, si in hac materia gravi quis communicaret cum tali excommunicato, peccaret graviter. Verum in extrema necessitate licitum est ab eo etiam Eucharistiam (ut putat Suar. contra Sayr.) accipere, necnon Extremam Unctionem, quia cessat talis prohibitio.

Dico secundo; ab excommunicatis toleratis, contritus licite peti possunt Sacramenta citra necessitatem; cum non prohibeatur nobis illa petere, nec illi prohibeantur dare, sed solum iis prohibetur se ingerere ad danda Sacramenta, quæ non petuntur, aut ad actus jurisdictionis exercendos. Cum enim Concilium Constantiense, permittendo nobis cum excommunicatis toleratis communicationem, permittat petere ab illis Sacramenta, indirecte concedit illis, ut præmissa contritione Sacramenta conferant: Quare potest etiam ab illis peti Sacramentum Pœnitentiæ, cum non priventur jurisdictione. Missam tamen ab iis petere non licet, quia non possunt Sacramenta suscipere citra culpam.

Dico tertio; A Ministro, (sive sit proprius Parochus, sive non) quem scio esse in statu peccati mortalis, tunc possum petere, aut recipere Sacramentum, quando adest necessitas, vel rationabilis utilitas: Verbi gratia, si urget impletio præcepti, aut si utile mihi est non multum differre usum Sacramentorum, dummodo non possum ea commode ab alio recipere. Ita D. Th. 3. part. quæst. 64. art. 8. Suar. disp. 18. sect. 2. Conink apud Trull. Ratio est, quia utimur jure nostro petendo Sacramentum, & Minister potest sancte illud ministrare præmittendo contritionem: unde sibi imputare debet, si indigne ministret: Quare sicut propter aliquod lucrum temporale licite possumus petere mutuum ab usurario, & juramentum ab eo, quem scimus per falsos Deos ju-

raturum; ita in casu nostro. Idque verum est sive ille sit paratus, sive non; quia, juxta existentem causam, eadem ratio est de utroque, ex Vasq. de Pœnit. quæst. 93. art. 1. dub. 2. Si tamen causa rationabilis non existat, aut si alius Sacerdos commode haberi possit, tenemur abstinere a petendo ab illo, quia ex charitate tenemur impedire peccatum proximi, nisi habeamus necessitatem, aut rationabilem causam non impediendi. Verum Valent., & Suar. disp. 18. sect. 2. contra Sauch., Navar., & Bonac. hic quæst. 4. punct. 5. putant, quod si Minister sit paratus in mortali ministrare, possit ab illo peti Sacramentum, etiamsi possimus facile ab alio recipere; quia ex una parte petitur res utilis, quam alter sine peccato, si velit, præstare potest: ex altera parte non videtur grave damnum spirituale permittere peccatum, ad quod alius est paratus; eo quod solum permittatur peccatum externum illius, quod non est nova culpa, non vero peccatum internum, quia habitualiter in eo perseverat.

ARTICULUS VIII.

De reliquis ad Sacramenta in genere spectantibus.

- I. Cur Sacramenta nova legis sint septem?
- II. Quinam sit ordo enumerationis, quinam dignitatis in Sacramentis?
- III. De ritu, ac ceremoniis in Sacramentis conficiendis.
- IV. Quid veniat nomine Ceremoniarum?
- V. Num effectus aliquis ex opere operato ab his Ceremoniis producat?
- VI. Quenam dicantur Sacramentalia?
- VII. Non remittuntur venialia a Sacramentalibus ex opere operato.

VIII. Quonam pacto vi Sacramentalium impetratur venialium remissio?

I. **Q**ueritur primo, cur septem fuerint Sacramenta novae legis a Christo Domino instituta?

Respondeo, congruam huius rei rationem assignari, ut supra diximus art. 1. ex D. Th. quaest. 65. art. 1., quia Sacramenta instituta sunt, tam ad privatam cuiusvis hominis, quam ad publicam totius populi Christiani perfectionem spiritualem: quare sicut in vita corporali requiruntur ex parte singulorum hominum tria per se, videlicet, generatio, augmentatio, & nutritio; duo vero per accidens, videlicet, remedia ad morbos (si homo aegrotet) & ad reliquias morbi, ut perfecte convalescat: ex parte vero Reipublicae duo requiruntur, videlicet, Principatus, & Magistratus, qui Republicam ordinent, & gubernent, & Parentes, qui propagent vitam corporalem hominis: Ita in vita spirituali haec omnia requiruntur, Regeneratio per Baptismum; Augmentatio per Confirmationem; Nutritio per Eucharistiam; Remedium ad morbos per Penitentiam; & ad reliquias peccatorum per Extremam Unctionem, per quam etiam armatur homo ad sui defensionem in extremo agone; Ordo, ut homines in spiritu regantur; & Matrimonium, quo ad cultum Dei deputati propagentur.

II. Queritur secundo; Quonam ordine procedant Sacramenta?

Respondeo, Ordinem alium esse Enumerationis, alium dignitatis: Ordo enumerationis est, ut diximus, Baptismus, Confirmatio, Eucharistia, Penitentia, Extrema Unctio, Ordo, & Matrimonium; Et ratio est, quia primo ponenda sunt, quae pertinent ad singulos homines, deinde quae ad totam Communitatem; & inter ea,

quae ad singulos homines pertinent; prius ponenda quae pertinent per se, deinde quae per accidens; & omnia haec eundem ordinem servant, qui servatur in vita corporali; In hac enim praecedit tempore generatio Augmentationi, haec Nutritioni, & remedium ad morbos remedio ad reliquias morbi: Duo, quae pertinent ad multitudinem, videlicet, Ordo, & Matrimonium, servant ordinem, seu rationem dignitatis; dignior enim est Ordo, quam Matrimonium.

Circa ordinem dignitatis, Baptismus praecellit omnibus quoad vim remittendi peccata; cum remittat etiam originale, & poenam omnem peccatis debitam: Confirmatio excellit omnibus quoad effectum gratiae actualis ad bene operandum; ut patet, quia Apostoli post Baptismum, & Eucharistiam susceptam erant timidissimi, ita ut in passione Christi omnes fugerent; post Confirmationem vero fuerunt robustissimi: Eucharistia praecellit omnibus quoad substantiam Sacramenti, cum ipsum Dominum contineat: Penitentia excellit omnibus necessitate post Baptismum: Extrema unctio aliquatenus excellit Penitentiam, eo quod conferat gratiam copiosiorum: Ordo praecellit ceteris, eo quod constituit hominem in statu sublimiori, & ex domestico Christi facit Christi dispensatorem, & ministrum: Matrimonium praecellit reliquis significatione, quia significat unionem Christi cum Ecclesia; & ideo ab Apost. vocatur Ephes. 5. *Magnum Sacramentum*. Ceterum, simpliciter loquendo, Eucharistia excellit omnibus Sacramentis, tum quia, ut arguit D. Th. art. 3. continet substantialiter fontem ipsum Sanctitatis, & omnium Sacramentorum: tum etiam, quia omnia Sacramenta ordinantur ad Eucharistiam, tamquam ad finem; Ordo ordinatur ad Eucharistiae conse-

cr-

crationem: Baptismus ad susceptionem; Confirmatio ad publicam frequentationem sine timore, & reverentia; Pœnitentia & Extrema unctio ad dignam susceptionem; Matrimonium ratione significationis ordinatur ad Eucharistiam, quia significat Christi cum Ecclesia conjunctionem, quam perficit Eucharistia.

III. Quæritur tertio, An valide administrantur Sacramenta sine ritu, & cæremoniis præscriptis.

Respondeo, duplicem requiri ritum in Sacramentis conficiendis; Alter dicitur essentialis, sive de necessitate Sacramenti, & consistit in materia, forma, & intentione Ministri, sine quibus valide non conficitur; Alter vero dicitur ritus accidentalis, seu de necessitate præcepti, & consistit in cæremoniis præscriptis, sine quibus valide, sed illicite Sacramentum administratur; Conveniens enim fuit cæremonias, seu ritus accidentales præscribere; tum ut fideles convenient in modo colendi Deum, & in iis maxime quæ spectant ad ejus cultum; tum ut per cæremonias augeatur fidelium devotio, ut notat Suar.; tum etiam propter ornatum, & decorem, ut constat in vestibus sacerdotalibus; tum demum quia conferunt ad majorem quandam intelligentiam, & memoriam mysteriorum fidei: nam, verbi gratia, fere in omnibus Sacramentis adhibetur signum crucis, ut intelligatur ex passione Domini virtutem Sacramentorum provenire: In Baptismo præmittuntur insufflationes, & exorcismi, ut intelligatur infantem esse sub potestate Dæmonis per originale ante Baptismum. Quare Suar. disp. 16. sect. 2. Lessl., Azor., Valen., Reginal. apud Bonac. hic communiter docent, quod variare cæremonias ab Ecclesia institutas sit ex genere suo mortale; quamvis sæpe levitas materiæ excuset a mortali. Et ratio est,

Pars V.

quia hujusmodi peccatum est contra religionem, quod ex genere suo est mortale, posita gravitate materiæ.

IV. Notandum tamen, quod cæremonia, generatim loquendo, significat quemcumque externum actum religionis, quo Deum colimus; Quamvis enim actus religionis, alii sint a tali Virtute elicit, ut genuflexio, Sacrificium, &c.; Alii imperati, ut sunt actus cujuscumque virtutis a virtute religionis ordinati ad Dei gloriam, ut eleemosyna, jejunium &c. tamen actus isti a virtute religionis imperati non dicuntur proprie cæremoniæ, sed solum illi qui a virtute religionis eliciuntur, dummodo sint externi, internis correspondentes, & non mere interni. Istæ autem cæremoniæ proprie dictæ, tam in veteri, quam in nova lege sunt quadruplices, videlicet, Sacrificia, Sacramenta, Sacra, & Observantiæ. Per Sacrificia intelligebantur in veteri lege victimæ, seu hostiæ, immolationes, & libamenta; in nova lege est solum Missa, quæ est supremus cultus, quo excellentiam Dei profitemur: Per Sacramenta in veteri lege intelligebantur Circumcisio, Agnus paschalis, Sacerdotium legale, & variæ Expiationes: In nova lege sunt septem Sacramenta proxime instituta ad sanctificationem fidelium: Per Sacra tam in veteri, quam in nova lege intelliguntur instrumenta ad divinum cultum pertinentia, ut vasa, candelabra, altaria, vestimentum. Demum per Observantiæ intelliguntur festa, jejunia, genuflexiones, & cæteræ actiones cæremoniales: & in nova lege usus etiam signi crucis, aspersio aquæ lustralis, &c.

Notandum secundo, quod illæ dici soleant Cæremoniæ Sacramentales, quæ ex institutione Pontificum, & Ecclesiæ adhibentur in Sacramentis, & Sacrificio Missæ, nec sunt de essentia, seu substantia illorum, sed adhiben-

D 3 tur

tur ad decentiorem usum Sacramentorum: & propterea vocantur caeremoniae Sacramentales, seu, ut Theologi loquuntur, Sacramentalia; ut sunt in Baptismo unctio, insufflationes, exorcismus, cruces, & alia huiusmodi: Verum quia istae caeremoniae ejusdem rationis sunt cum aliis ritibus, qui extra Sacramenta fiunt, & observantur, ut sunt prima tonsura, benedictiones, thurificationes, consecrationes Abbatum, & aliarum personarum, ideo vox Sacramentalium aliquando latius usurpatur, ita ut complectatur quemcumque religiosum ritum institutum ad pium aliquem usum.

Notandum tertio, quod istae caeremoniae Sacramentales, quamvis introductae sint ad imitationem, seu exemplum Christi Domini; unde manavit elevatio oculorum ante consecrationem, benedictio materiae consecrandae, usus miscendi aquam cum vino, & consecratio in azymo in Ecclesia latina; non sunt tamen immediate a Christo Domino institutae, sed ab Ecclesia. Christus enim dedit potestatem instituendi has caeremonias Apostolis, & eorum successoribus, ut colligitur ex prim. ad Cor. 4. ubi dicitur: *Sic nos existimet homo, ut Ministros Christi, & dispensatores mysteriorum Dei*, & ex prim. ad Cor. 11., ubi dicit Apostolus: *Cetera autem, cum venero, disponam*; ubi loquitur de ritu servando in dispensatione Eucharistiae. Institutae autem sunt, ut diximus, Primo, ut Sacramenta cum debito honore tractentur; Secundo ad excitandam, & augendam fidelium devotionem; Tertio, ut fideles conveniant in modo colendi Deum, & sic fidelis populus ab infideli distinguatur, & unitas Ecclesiae magis elucescat; Quarto ad majorem expressionem, & memoriam mysteriorum fidei. Ex quibus sequitur, quod cum caeremoniae istae sacramentales

sint actus virtutis religionis, & religiosi cultus Dei, ideo aptae sint ad merendum augmentum gratiae, & ad satisfactionem, si debito modo observentur.

V. Dubium tamen est inter Theologos, An caeremoniae istae Sacramentales praeter meritum, & satisfactionem, quam habent ex opere operantis, causent etiam, sicut Sacramenta, aliquem effectum, sive spirituales, sive corporalem ex opere operato, seu ex propria virtute, & efficacia, hoc est ex institutione Ecclesiae per potestatem ipsi factam a Christo Domino? Suar. hic disp. 15. sect. 7. enumerat omnes effectus, qui sacramentalibus tribui possunt, videlicet gratiam habituales, gratiam actualem, remissionem venialium, remissionem poenae temporalis, expulsionem daemones, & cohibitionem, ne laedat, ac demum sanitatem corporis; ostenditque nullum ex his effectibus a Sacramentalibus conferri ex opere operato; sed conferri aliquando, vel quia excitant pium aliquem motum, quo dolentes de peccatis eorum remissionem obtinemus; vel per modum impetrationis, obtinendo sanitatem, aut aliud commodum corporale propter adjunctas Ecclesiae preces, & orationes; & consequenter fallibiliter, atque adeo non ex opere operato: quandoquidem effectus omnes, qui ex opere operato producuntur, infallibiliter producuntur; quamvis aliquando producantur infallibiliter non simpliciter, sed positis aliquibus requisitis Deo tantum notis; ut per Extremam Unctionem confertur ex opere operato sanitas corporis, si ad salutem animae expedit, quod uni Deo notum est.

VI. Queritur ultimo, in quo differant Sacramenta a sacramentalibus, quae illo celebri versu continentur:

Orans,

Orans, Tinctus, Edens, Confessus, Dans, Benedicens.

Respondeo, Theologos per Sacramentalia simpliciter, & absolute dicta intelligere hæc dicto versiculo enumerata, quæ speciale quoddam remedium contra venialia afferunt ex auctoritate SS. PP., & Scholasticorum, & ex sensu communi fidelium, videlicet, Oratio dominica, seu Pater noster, & Oratio in Ecclesia consecrata, Asperio aquæ benedictæ, & qualibet unctio Sacramentalis, verbi gratia, quæ fit in manibus Sacerdotis, quando ordinatur, & in capite Episcopi, Comestio panis benedicti, (qui ab Augustino dicitur panis Catechumenorum, quia illis pro Eucharistia dabatur) Confessio generalis, idest Confiteor, ad quam reducitur tunsio pectoris, Erogatio Eleemosynæ, & Benedictio Episcopi, seu Abbatibus consecrati, necnon Benedictio Sacrorum Cinerum, ac Benedictio facta cum hostia consecrata. Discrepant tamen Doctores in modo, quo venialia vi istorum Sacramentalium tollantur.

Prima opinio est Soto, Valen. Henr. apud Becan. cap. 32. de Sacramentis in specie quæst. 6. docentium ex institutione Ecclesiæ habere vim remittendi venialia, non quia excitant motum contritionis, vel attritionis, vel dilectionis Dei, sed ex opere operato; & ideo dici Sacramentalia, quia in hoc assimilantur Sacramentis. Ratio hujus opinionis est, quia hæc sacramentalia semper remittunt venialia, quin semper excitent in nobis pium motum, ut constat experientia; immo eodem modo excitatur pius motus ab aqua benedicta, ac ab aqua, quæ putatur benedicta. Secunda opinio docet, hæc sacramentalia remittere venialia per modum impetrationis propter fidem, & orationes Ecclesiæ; nam Ecclesia in benedictione aquæ,

verbi gratia, adhibet quasdam orationes, quibus petit, ut res benedicta conferat ad salutem mentis, & corporis. Tertia demum opinio communior est, hujusmodi sacramentalia habere vim remittendi venialia ex eo solum, quia excitant in nobis vel memoriam, & sic detestationem illorum, vel alium pium motum amoris Dei, &c. Ita D. Th. & alii apud Becan. loc. cit.

VII. Dico equidem primo, per sacramentalia non remitti venialia ex opere operato.

Probat ex Suar. tom. 4. in 3. par. disp. 12. sect. 2., quia neque hanc efficaciam habent ex institutione Christi, cum non sint instituta a Christo Domino, (excepta tamen Oratione dominica) neque ex institutione Ecclesiæ, quia non constat datam esse a Christo Domino Ecclesiæ potestatem instituendi sacramentalia, quæ ex opere operato effectum aliquem producant: Et dato, quod Ecclesia haberet hanc potestatem, non constat, quod hæc sacramentalia ad hunc effectum sint ab Ecclesia instituta: Imo oratio dominica, eleemosyna, & tunsio pectoris non sunt instituta ab Ecclesia.

Confirmatur. Tribus modis possunt Sacramentalia remittere venialia ex opere operato: Primo, conferendo gratiam habitualement, per quam tollantur; Secundo, conferendo gratiam actualem, qua excitemur ad contritionem de venialibus; Tertio immediate remittendo venialia; atqui nullo ex his modis remittunt venialia ex opere operato; ergo. Probat minor, non enim primo modo, quia sic non differrent Sacramentalia a Sacramentis; tum etiam quia, cum gratia non sit impossibilis cum venialibus, non sufficit infusio gratiæ ad ea remittenda: Nec secundo modo, aut tertio, quia solus Deus est gratiæ tam ha-

bitualis, quam actualis Auctor, & solus Deus potest remittere peccata: ergo solus Deus potest instituere signa sensibilia, quæ ex opere operato gratiam conferant, aut peccata remittant. Potest quidem id Ecclesia per potestatem sibi factam a Christo; sed de hac potestate, ut diximus, non constat.

VIII. Dico secundo; quædam Sacramentalia vim habent remittendi venialia per modum impetrationis; Verbi gratia, aqua lustralis, & omnia, quæ benedicuntur ab Ecclesia, adjunctis orationibus petentibus aliquem effectum, possunt remittere venialia per hoc, quod Ecclesia illis orationibus impetret nobis contritionem, aut amorem Dei, aut alium pium motum, quo venialia remittantur. Alia vero Sacramentalia, cum quibus non adjunguntur Ecclesie preces, ut Tonsio pectoris, Oratio dominica, Confessio generalis, &c. vim habent remittendi venialia ex eo solum, quod excitent in nobis memoriam, & consequenter detestationem venialium, unde per talem detestationem remittun-

tur. Præterquam quod recitando; verbi gratia, Orationem dominicam possumus a Deo impetrare detestationem venialium, & sic eorum remissionem. Notandum tamen, talem effectum non esse infallibilem, quia non fundatur in ulla promissione Dei, sed in communi lege, & efficacia orationis, quæ non semper habet effectum, nisi sub circumstantiis a Deo prædefinitis.

Neque dicas, quod si hoc esset verum, tam Oratio Dominica, quam, verbi gratia, Salutatio angelica esset sacramentale; utraque enim oratio excitat memoriam peccatorum, & sic detestationem; & utraque potest impetrare remissionem venialium.

Nam respondeo, magis id tribui Orationi Dominicæ, quia cum instituta sit a Christo Domino, in quo sunt omnes thesauri Sapientiæ, & scientia Dei, ex natura sua facilius habet parere tales effectus; sic facilius tonsio pectoris, verbi gratia, quam genuflexio natura sua excitat memoriam, & dolorem peccatorum, ut constat experientia.

Q U Æ S T I O II.

De Baptismo.

AD Sacramenta in particulari descendimus: & Primo agimus de Baptismo, qui janua Sacramentorum est; quærentes primo, quid, & quotuplex sit? Secundo, quæ sit ejus necessitas, & quando fuerit institutus? Tertio quænam ejus materia? Quarto, quænam forma? Quinto, de Ministro: Sexto de subjecto: Septimo de Effectibus Baptismi, & ritibus in eo observandis.

ARTICULUS I.

Quid, & quotuplex sit Baptismus?

- I. Diversimode Baptismus appellatur, ac definitur.
- II. Baptismi Sacramentum est unicum,

licet triplex sit Baptismus.

III. Cur Baptismus sanguinis non sit Sacramentum?

IV. Num in adulto peccatore ad Martyrium prærequiratur Contritio, an sufficiat attritio ad deletionem culparum?

V.